

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

1127988

**ANALÝZA ROZVOJOVÝCH FAKTOROV
VO VYBRANÝCH OBCIACH**

2010

Veronika Golhová

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

**ANALÝZA ROZVOJOVÝCH FAKTOROV
VO VYBRANÝCH OBCIACH**

Bakalárska práca

Študijný program:	Regionálny rozvoj
Študijný odbor:	3.3.5. Verejná správa a regionálny rozvoj
Školiace pracovisko:	Katedra regionalistiky a vidieckeho rozvoja
Školiteľ:	Ing. Denisa Hanáčková, PhD.

Nitra, 2010

Veronika Golhová

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Veronika Golhová vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Analýza rozvojových faktorov vo vybraných obciach“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre , 5. mája 2010

Pod'akovanie

Ďakujem školiteľke bakalárskej práce Ing. Denise Hanáčkovej, PhD. za odbornú pomoc, cenné rady a pripomienky, ktoré mi pomohli pri spracovaní bakalárskej práce.

Abstrakt

Cieľom bakalárskej práce bola analýza rozvojových faktorov vo vybraných obciach Lúčnica nad Žitavou a Paňa. Bakalárska práca bola rozdelená do viacerých častí, pomocou ktorých sme dospeli k celkovej analýze obcí. V prvej časti bakalárskej práce sme sa zamerali na vymedzenie základných pojmov a definícií týkajúcich sa regiónu, regionálneho rozvoja, obce a jednotlivých rozvojových faktoroch z pohľadu viacerých autorov. V ďalšej časti bol vytýčený primárny cieľ práce a čiastkové ciele, spoločne s metodickými postupmi riešenia problematiky. V úvode analytickej časti práce sme sa venovali všeobecnej charakteristike územia, v ktorom sú vybrané obce situované a následne sme zhodnotili endogénne rozvojové faktory- prírodný potenciál, demografiu, ekonomické činnosti, sociálnu a technickú infraštruktúru sledovaného územia. Cieľom analýzy bolo určenie faktorov, ktoré najintenzívnejšie vplývajú na ekonomický a sociálny rozvoj obce. Na základe zistených údajov jednotlivých častí práce sme zostavili SWOT analýzu, v ktorej sme sa snažili vystihnúť prednosti a nedostatky, silné a slabé stránky záujmových obcí, ale tiež príležitosti a ohrozenia, ktoré môžu ovplyvniť celkový rozvoj obce. Posledná časť práce obsahuje komparáciu obcí vo vybraných prírodno- geografických, demografických, ekonomických a infraštruktúrnych ukazovateľoch a tiež návrhy na zlepšenie súčasnej situácie v sledovaných obciach.

Kľúčové slová: región, vidiecka obec, rozvojové faktory, SWOT analýza

Abstract

The aim of thesis was to analyze developing factors in selected communities Lúčnica nad Žitavou and Paňa. Bachelor work was divided into several parts which helped us to get to the final analyze of the communities. In the first part of the thesis we focused on definition of basic concepts and definition concerning the region, regional development, rural villages and individual developing factors from different authors point of view. In the next section was set the primary objective of the work and partial targets, together with methodological procedures of solving task. In the introduction of analytical part of work, we addressed to the general characteristic of the territory in which are selected villages located and then we evaluated the endogenous factors of development- natural potential, demographics, economic activities, social and technical infrastructure of the reference area. The target of analysis was to determine factors that influenced the most the economic and social development of the country. Based on the found out information of various parts of the work we have put together a SWOT analysis, which we tried to catch strenghts and weaknesses of communities of interest in, but also the opportunities and threats that may affect the overall development of the community. Last part contains comparison of communities in chosen natural-geographic, demographic, economic and infrastructural indicators and suggestions for improving the current situations in targeted villages.

Keywords: region, rural village, developing factors, SWOT analysis

Obsah

Úvod	7
1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky.....	9
1.1 Región a regionálny rozvoj	9
1.2 Definovanie pojmu obec, vidiecka obec	10
1.3 Faktory ovplyňujúce rozvojovú úroveň obcí	12
1.3.1 Prírodný potenciál	13
1.3.2 Obyvateľstvo	14
1.3.3 Ekonomické činnosti	15
1.3.4 Infraštruktúra	16
2 Cieľ práce	19
3 Metodika práce	20
3.1 Materiál	20
3.2 Metódy práce	21
3.3 Použité pojmy a matematické vzorce	21
4 Výsledky práce	22
4.1 Obec Lúčnica nad Žitavou	22
4.1.1 Všeobecná charakteristika obce Lúčnica nad Žitavou	22
4.1.2 Prírodný potenciál	23
4.1.3 Obyvateľstvo	25
4.1.4 Ekonomické činnosti	29
4.1.5 Infraštruktúra	30
4.1.6 SWOT analýza	34
4.2 Obec Paňa	35
4.2.1 Všeobecná charakteristika obce Paňa.....	35
4.2.2 Prírodný potenciál	36
4.2.3 Obyvateľstvo	37
4.2.4 Ekonomické aktivity	42
4.2.5 Infraštruktúra	43
4.2.6 SWOT analýza	46
4.3 Komparácia obcí Lúčnica nad Žitavou a Paňa	47
5 Návrhy na využitie výsledkov	49
Záver	50
Zoznam použitej literatúry	51

1 Úvod

Charakteristickou črtou súčasnej sídelnej štruktúry v SR je vysoká prevaha vidieckych sídel. Až 86% rozlohy územia Slovenskej republiky sa charakterizuje ako vidiecka oblasť, v ktorej žije 40% obyvateľstva. Najpočetnejšiu skupinu tvoria malé obce do 500 obyvateľov.

Úroveň rozvoja obcí je výsledkom dlhodobého procesu a podmieňujú ho mnohé faktory. Vo všetkých európskych regiónoch majú vidiecke obce výrazné zastúpenie. Vidiecke sídla na Slovensku sa okrem iného vzájomne odlišujú aj svojím rozvojovým potenciálom. Na rozvoj vidieckych obcí pôsobia mnohé faktory- prírodný potenciál, demografická štruktúra, ekonomické činnosti, sociálna a technická infraštruktúra (endogénny vplyv), ale tiež zásahy štátu prostredníctvom politických zámerov (exogénny vplyv).

Po zmene politického a ekonomického režimu v roku 1989 začal mať slovenský vidiek špecifické problémy. V rokoch 1990- 1997 sa na Slovensku neuplatňovala politika rozvoja vidieka, čo má za následok aj jeho dnešnú zaostalejšiu úroveň oproti národnému priemeru. Vidiecke obce sú často prestarnuté, vykazujú nižšiu kúpyschopnosť obyvateľstva, narastá počet nezamestnaných obyvateľov, pretrvávajú veľmi slabá podnikateľská aktivita, nastáva migrácia obyvateľstva z vidieckych obcí a stále pretrvávajúce nedostatočné využitie potenciálu, ktorý vidiek poskytuje. Poľnohospodárska výroba, ktorá bola po stáročia charakteristickou črtou slovenského vidieka, v mnohých oblastiach upadá, a tak poskytujú vidiecke obce oproti urbanizovaným priestorom nižšie pracovné uplatnenie. V niektorých, najmä malých vidieckych obciach, sa začínajú prejavovať sociálne nerovnosti a postupne klesajúca kvalita života. Výsledkom sú regionálne disparity, ktoré následne vedú k nerovnomernému rozvoju regiónov.

Bez záujmu štátu, krajov a regiónov o problémy obcí - ako základnej jednotky samosprávy, sa regionálne rozdiely na Slovensku budú iba prehĺbovať. K odstraňovaniu týchto rozdielov sa v súčasnosti využívajú najmä európske nástroje kohéznej politiky (štrukturálne fondy) a Európsky fond pre rozvoj vidieka. Ďalšími nástrojmi sú vládne granty a podpora zahraničných a domácich investorov pri nových investíciách do výroby, zvlášť v regiónoch s vysokou nezamestnanosťou. Cieľom regionálnej politiky Európskej únie je postupné vyrovnávanie rozdielov medzi regiónmi a neustále

zvyšovanie životnej úrovne obyvateľov. V súčasnosti sa na regionálnu politiku vyčleňuje viac ako jedna tretina prostriedkov z rozpočtu Európskej únie.

Cieľom bakalárskej práce je zmapovanie súčasného stavu rozvojových faktorov vplývajúcich na ekonomickú a sociálnu úroveň vybraných obcí, možnosti ich využitia a návrhy opatrení k odstráneniu nedostatkov.

1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky

1.1 Región a regionálny rozvoj

Pojem región, ako ho definuje **zákon o podpore regionálneho rozvoja č. 503/2001 Z.z.**, je územne vymedzený priestor na tvorbu a uskutočňovanie regionálnej a štrukturálnej politiky na úrovni druhého alebo tretieho stupňa podľa klasifikácie štatistických územných jednotiek.

Podľa **Belajovej - Fázikovej (2005)** je región z pohľadu regionálnej ekonomiky priestorovým podsystemom krajiny, ktorý charakterizuje určitá priestorová štruktúra a úroveň ekonomického a sociálneho rozvoja. Ekonomické vedy chápu región ako územie, v ktorom funguje určitý princíp usporiadania vzájomných aktivít a väzieb medzi ekonomickými jednotkami (firmami), ľudským a prírodným potenciálom ako aj infraštruktúrou.

Maier- Tödling (1997) uvádzajú, že regióny sú oblasti, ktoré vznikajú spájaním prvkov podsystemov priestorovej štruktúry podľa určitých obsahových kritérií do rozmanitých funkčných a hierarchicky usporiadaných územných celkov.

Podľa **Bučeka (2006)** je teda vymedzenie regiónu v tomto zmysle variabilnou koncepciou, ktorá sa musí prispôsobovať a definovať v súlade s konkrétnymi požiadavkami. Definícia regiónu teda vždy musí zodpovedať danému kontextu.

Tvrdoň – Hamalová - Žárska (1995) charakterizujú región ako dynamický prvok väčšieho celku, národného hospodárstva, ktorého skutočné rozmery nie sú navždy dané a menia sa v závislosti od intenzity pôsobenia ekonomických síl. Súčasne predstavuje priestorovo uzavretý systém, ktorý sa skladá z množstva prvkov, ktoré sú medzi sebou v silnejšej interdependencii ako iné premenné.

Belajová - Fáziková (2005) tiež hovoria, že región je funkčný systém, t. j. ekonomická a sociálna jednotka spoločnosti, schopná zabezpečiť hospodársky rozvoj a kvalitu života obyvateľov žijúcich v jej priestore.

Podľa **Hamalovej (1996)** sa región identifikuje na základe nasledovných znakov:

- formovanie uzlovej štruktúry osídlenia,
- vysoký stupeň spoločenskej, ekonomickej a kultúrnej integrácie,
- vysoká úroveň samoorganizácie- samosprávy,

-
- úroveň uzavretosti a hraníc.

Hovorí tiež, že ekonomický región je podsystémom národnej ekonomiky, ktorý plní komplex funkcií externého charakteru voči ostatným regiónom a interného charakteru vo vzťahu k podnikateľským subjektom vlastného regiónu. Za homogénne regióny považuje typy v zmysle Charty európskeho plánovania (vidiecke, mestské, pohraničné, štrukturálne slabé, upadajúce...). Funkciou regiónu, ako ekonomickej a sociálnej jednotky, je schopnosť zabezpečiť hospodársky rozvoj a kvalitu života obyvateľov žijúcich v jej priestore.

Podľa zákona o podpore regionálneho rozvoja č. 503/2001 Z.z. je regionálny rozvoj charakterizovaný ako trvalý rast hospodárskeho potenciálu a sociálneho potenciálu regiónu, čo zvyšuje jeho hospodársku úroveň, výkonnosť, konkurencieschopnosť a životnú úroveň jeho obyvateľov. Región tak prispieva k hospodárskemu rozvoju a k sociálnemu rozvoju krajiny.

Hlavnými cieľmi podpory regionálneho rozvoja sú:

- a) zabezpečiť vyvážený hospodársky rozvoj a sociálny rozvoj,
- b) odstrániť alebo zmierniť rozdiely v úrovni hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov,
- c) zabrániť vzniku nových oblastí s nízkou ekonomickou výkonnosťou a životnou úrovňou obyvateľov,
- d) trvalo udržať hospodársky rozvoj a sociálny rozvoj regiónu.

1.2 Definovanie pojmu obec, vidiecka obec

Zákon o obecnom zriadení č. 369/1990 Z.z. definuje obec ako samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky, ktorý združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt. Obec je právnická osoba, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami. Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov.

Ottová (2000) definuje obec ako základnú organizačnú jednotkou štátu. Súčasne je obec prezentovaná ako základný článok miestnej samosprávy, teda ako od štátu relatívne nezávislá štrukturálna súčasť občianskej spoločnosti s právom vymedzeným samoregulačnými možnosťami, do ktorých môže štát zasahovať len

prostredníctvom zákona. Obce teda nie sú ani úplne homogénnou súčasťou občianskej spoločnosti, nemožno ich však zaradiť ani do rámcu štruktúr štátu.

Bodnárová (1999) hovorí, že obec je samostatne rozhodujúca a uskutočňujúca všetky úkony súvisiace so správou obce a jej majetkom, ak osobný zákon takéto úkony nezveruje štátu alebo inej právnickej alebo fyzickej osobe. Obec má k dispozícii svoje ekonomické nástroje, prostredníctvom ktorých dosahuje svoje vlastné príjmy.

Bezáková (1995) tvrdí, že obcou sa rozumie samostatný samosprávny územný celok, ktorý združuje občanov, ktorí majú na jej území trvalý pobyt. Obec je samostatnou právnickou osobou, ktorá má svoj názov a má právo na svoj znak. Územie každej obce tvorí katastrálne územie, prípadne súbor katastrálnych území.

Podľa **Machajovej et. al. (2000)** je obec samosprávne združenie (korporácia), ktoré má územný základ a zároveň osobný základ. Je teda združením aj osôb (obyvateľov obce), aj vecí (územia a obecného majetku). Z toho vyplýva, že nemôže byť obec, ktorá nemá územný základ, t. j. bez územia obce alebo nemá osobný základ bez obyvateľov obce. Preto aj vznik aj zánik obce je vždy spojený s vymedzením územia a obyvateľov trvalo na ňom žijúcich.

Žárska (1999) uvádza, že obce sú autonómne, ekonomické, právne a sídelné jednotky so svojou špecifickou sociálno- ekonomickou štruktúrou. Obec je zároveň aj územnou samosprávnou jednotkou. Samosprávny princíp fungovania spoločnosti ako prejav demokratizačného a decentralizačného procesu v štáte je základom existencie a pôsobenia samosprávy a jej orgánov na jednotlivých úrovniach, t. j. aj na najnižšej miestnej úrovni reprezentovanej obcami.

Podľa **Berčíka (1998)** obec rozhoduje vo veciach územnej samosprávy samostatne v úzkom spojení s obyvateľmi obce, ktorí sa zúčastňujú na tomto rozhodovaní buď priamo- formou miestneho referenda alebo zhromaždením občanov, na ktorých sa riešia otázky vo veciach samosprávy alebo nepriamo- prostredníctvom orgánov obce.

Moravčíková, D. - Kučírková, D. (2007) hovoria, že obec (dedina, občina) ako jednotka osídlenia krajiny má za sebou veľmi dlhý vývoj. Dnes sa za hlavné znaky *vidieckych sídiel* považujú:

- e) prostredie- prevažne prírodné, priamy styk s prírodou, zo sociálneho hľadiska homogénne,

-
- f) osídlenie- decentralizované, tvorené jednotlivými obcami rôznych veľkostných kategórií (do 5000 obyvateľov) s nízkou hustotou zaľudnenia (do 100 obyvateľov/ km²),
 - g) vybavenosť- nekompletná a nepostačujúca infraštruktúra,
 - h) bývanie- prevažuje osobné vlastníctvo, poľnohospodárske usadlosti, rodinné domy, v porovnaní s mestom menšia vybavenosť...

Hlavné znaky *mestských sídiel*:

- a) prostredie- prevažne umelé, izolácia od prírody, zo sociálneho hľadiska heterogénne,
- b) osídlenie- centralizované, forma aglomerátov veľkosti nad 500 obyvateľov s vysokou hustotou obyvateľstva (nad 100 obyvateľov/ km²),
- c) vybavenosť- kompletná, dostatočná a početná,
- d) bývanie- prevažuje nájom a bývanie v sídelných blokoch a bytoch, v porovnaní s vidiekom vyššia vybavenosť...

Podľa **Fázikovej – Stehlíkovej - Lacinu (1999)** je vidiecka krajina charakterizovaná ako riedko osídlené územie, ktoré na základe historického vývoja využíva vo svojich ekonomických aktivitách primárne surovinové zdroje (poľnohospodárska pôda, drevo, nerastné suroviny- minerály, uhlie, ropa, atraktívne krajinné prostredie atď.).

Belajová (1999) tvrdí, že vidiecky priestor (vidiek) má rozdielne faktory pre rozvoj než urbanizovaný priestor. Je to však multifunkčný priestor, ktorého význam vyplýva z funkcie, ktorú v spoločenskom systéme krajiny plní. Okrem hospodárskej, sídelnej, environmentálnej a rekreačnej funkcie plní nezameniteľné funkcie: funkciu vyživovacu, funkciu racionálneho využívania prírodných zdrojov a zachovania kultúrneho dedičstva a tradícií národa.

1.3 Faktory ovplyvňujúce rozvojovú úroveň obcí

Dubecová (2000) hovorí, že ak chceme pochopiť podstatu regionálneho rozvoja, je potrebné v prvom rade poznať faktory, ktoré rozvoj ovplyvňujú. Môžeme ich rozdeliť na dve skupiny:

- 1) Vonkajšie faktory- zdroje a faktory, ktoré sa nachádzajú mimo regiónu a vplývajú na jeho regionálny rozvoj.

-
- 2) Vnútorne faktory- sú tie, ktoré sa nachádzajú v ohraničenom území konkrétneho územného celku.

Medzi základné faktory, ktoré ovplyvňujú rozvojovú úroveň obcí patria podľa **Belajovej - Fázikovej (2005)** prírodné zdroje a životné prostredie, obyvateľstvo, ekonomický potenciál, sociálna a technická infraštruktúra.

Tvrdoň – Hamalová - Žárska (1995) uvádzajú, že každý región disponuje vnútornými zdrojmi, ktoré majú dvojaký charakter. Pôsobia ako:

- faktory rozmiestňovania (z hľadiska objektu rozmiestňovania),
- faktory regionálneho rozvoja (z pohľadu regiónu).

Súbor faktorov regionálneho rozvoja podľa **Papcunovej - Gecíkovej (2007)** tvorí rozvojový potenciál konkrétneho regiónu. Rozvoj regiónu je tak determinovaný potenciálom, ktorým disponuje a schopnosťou využitia daného potenciálu.

V teórii sa najčastejšie stretávame s týmito skupinami rozvojových faktorov:

- 1) prírodný potenciál
- 2) obyvateľstvo
- 3) ekonomické činnosti
- 4) infraštruktúra.

Podľa **Dubecovej (2000)** na rozvoj a formovanie štruktúry regiónu vplývajú predovšetkým prírodno- geografické a sociálno- ekonomické podmienky. Z pohľadu nášho skúmania však do popredia vystupujú sociálno- ekonomické podmienky. Význam prírodno- geografických podmienok je daný tým, že rozvoj regiónov sa uskutočňuje v ich rámci.

1.3.1 Prírodný potenciál

Podľa **Belajovej - Fázikovej (2005)** na rozvoj regiónu vplývajú najmä tieto prírodno- geografické podmienky:

- a) rozloha územia
- b) orografické pomery
 - geologické pomery
 - geomorfologické pomery
- c) vodohospodárske pomery
- d) stav zložiek životného prostredia

-
- stav zložiek životného prostredia a rizikové faktory
 - fauna a flóra
 - ochrana prírody a krajiny.

Tvrdoň – Hamalová - Žárska (1995) a Dubecová (2000) tvrdia, že prírodno-geografické podmienky majú v rozvoji regiónov zvláštny význam. Ovpływujú ekonomický rozvoj v regióne tým, že vytvárajú podmienky pre lokalizáciu ekonomických činností, vplývajú na formovanie sídelnej štruktúry v regióne a ovpływujú spôsob života obyvateľov v regióne.

Podľa **Bandlerovej - Marišovej (2000)** najdôležitejší faktor vplývajúci na rozvoj vidieckych území je využitie územia. Rozdelenie pozemkov pre sídla, poľnohospodárstvo a rekreáciu závisí od kvality a ceny pozemkov, na ktoré vplývajú najmä tieto faktory:

- ponuka a dopyt v území, kde je dopyt alokovaný,
- makro poloha pozemku (poloha okresu v krajine),
- mikro poloha pozemku (poloha pozemku v okrese),
- prístup k infraštruktúre,
- produkčná kapacita pôdy a kvalita pôdy.

1.3.2 Obyvateľstvo

Podľa **Papcunovej - Gecíkovej (2007)** obyvateľstvo formuje priestorovú štruktúru z výrobného, podnikateľského a inovatívneho aspektu v súvislosti s jeho podielom na tvorbe ekonomických hodnôt, ako aj z aspektu spotrebiteľského. Obyvateľstvo v regióne môžeme skúmať z dvoch pohľadov:

- *Sociálny pohľad*- kedy skúmame sociálne väzby medzi obyvateľmi žijúcimi v regióne. Obyvatelia môžu predstavovať individuálne subjekty, ktoré sa prezentujú individuálnymi záujmami, ale tiež môžu vystupovať ako kolektívny subjekt, ktorý je výsledkom spoločenskej formy regionálnych aktivít.
- *Ekonomický pohľad*- kedy skúmame vzájomné vzťahy obyvateľstva a ekonomických činností. Rozmiestňovanie ekonomických činností a obyvateľstva sú navzájom prepojené procesy, ktoré sa vyvíjajú v čase, teda sú dynamické.

Belajová - Fáziková (2005) hovoria, že obyvateľstvo v regióne ovpływuje rozvoj z dvoch hľadísk:

-
- 1) Cez ponuku práce a zapojenie sa do výrobného procesu. Zamestnané obyvateľstvo sa podieľa na výrobe tovarov a na poskytnutí služieb.
 - 2) Ako spotrebiteľ. Obyvateľstvo cez dopyt následne podmieňuje rozvoj výroby a ponuky služieb.

Obyvateľstvo je teda výrobcom i spotrebiteľom zároveň. Vo vzťahu k ekonomickému rozvoju sú dôležité jeho kvalitatívne a kvantitatívne znaky ako:

- početnosť obyvateľstva a dynamika vývoja početnosti obyvateľstva
- pohyb obyvateľstva

Z kvalitatívnych znakov majú na ekonomický rozvoj regiónu najväčší vplyv:

- veková štruktúra
- vzdelanostná úroveň obyvateľstva.

Dubecová (2000) uvádza, že medzi základné demografické charakteristiky obyvateľstva regiónu patria:

- a) počet obyvateľov a hustota obyvateľov na km²,
- b) rôzne typy demografických štruktúr obyvateľstva (veková, vzdelanostná, pohlavná, profesijná, národnostná, náboženská),
- c) mechanický pohyb obyvateľstva (migrácia, dochádzka),
- d) prirodzený pohyb (natalita, mortalita),
- e) domácnosti a ich štruktúra.

1.3.3 Ekonomické činnosti

Belajová - Fáziková (2005) hovoria, že ekonomické, t. j. výrobné činnosti patria medzi základné faktory ovplyvňujúce socioekonomickú úroveň regiónov. Význam ekonomických aktivít je pre rozvoj regiónu nasledovný:

- využívajú podmienky územia pre svoju lokalizáciu,
- svojou aktivitou vplývajú na tieto podmienky,
- sú zdrojom pracovných príležitostí,
- produkujú tovary a služby,
- ovplyvňujú dopyt obyvateľstva,
- vytvárajú verejné príjmy.

Gecíková (2000) uvádza, že ekonomické činnosti ako činnosti podnikov najviac ovplyvňujú rozvoj regiónu. Jedná sa vždy o vzájomne podmienený vzťah, t. j. aj samotný región svojím potenciálom ovplyvňuje rozmiestnenie ekonomických činností.

Ekonomické činnosti využívajú podmienky na svoju lokalizáciu a tiež svojou aktivitou vplývajú na tieto podmienky.

Dubecová (2000) tvrdí, že oblasti s prevažným podielom stagnujúcich a upadajúcich ekonomických aktivít sa dostávajú do závažných problémov s nezamestnanosťou. Z hľadiska stability rozvoja regiónu je veľmi nevhodná prílišná špecializácia (vysoká zamestnanosť v jednom odvetví ako aj v nadväzujúcich obslužných činnostiach), ktorá robí región príliš zraniteľným a naviazaným na okolité regióny. V dôsledku jednostranného zamerania regiónu vzniká jeho neschopnosť včas sa prispôbiť zmeneným odbytovým podmienkam. Toto je príklad klasických deprimovaných regiónov.

Buček (2006) hovorí, že jedným zo základných poznatkov regionálno-ekonomickej teórie je konštatovanie, že v nedokonalom trhovom prostredí a pri existencii pozitívnych a negatívnych externalít sú ekonomické aktivity rozložené regionálne nerovnomerne. Vplyvom aglomeračných úspor majú priemyselné aktivity tendenciu k vytváraniu klastrov- pričom úspora nákladov a efektívnosť v produkcii sa objavujú ako dôsledok priestorovej blízkosti. Príklady aglomeračných úspor možno pozorovať napríklad prostredníctvom lokálnej kvalifikovanej pracovnej sily, existujúcej technologickej a fyzickej infraštruktúry, väzbami medzi univerzitami a priemyselnými podnikmi a pod.

1.3.4 Infraštruktúra

Falt'an - Pašiak (2004) hovoria, že infraštruktúru možno chápať ako základný spoločenský kapitál, ktorý predstavuje rozsiahly súbor všeobecných podmienok potrebných pre priaznivý a sociálne, ekonomicky, environmentálne vyvážený rozvoj. Infraštruktúra je vo svojom komplexnom fungovaní zdrojom vnútorných úspor pre mikrosféru. S rastom celkovej ekonomickej a civilizačnej úrovne, s prehlbovaním integračných tendencií sa zvyšuje význam infraštruktúry v regionálnom rozvoji.

Podľa **Dubecovej (2000)** infraštruktúru z pohľadu rozmiestňovania v priestore a uspokojovania základných potrieb obyvateľstva môžeme členiť na dve kategórie:

- 1.) *Technická infraštruktúra*- medzi zariadenia technickej infraštruktúry patria:
 - a) dopravná sieť,
 - b) energetická sieť,
 - c) telekomunikačná sieť,

d) vodovodná sieť.

2.) *Sociálna infraštruktúra*- objektom rozmiestňovania sociálnej infraštruktúry sú:

- a) byty,
- b) zariadenia obchodu a stravovania,
- c) školské a výchovné zariadenia,
- d) vedecké, výskumne, projektové zariadenia,
- e) kultúrne zariadenia,
- f) administratívno-správne zariadenia,
- g) rekreačné a športové zariadenia.

Lacina (2002) uvádza, že infraštruktúra ako všeobecný pojem predstavuje celkovú vybavenosť územia a úzko súvisí so zlepšovaním životných podmienok. Technická infraštruktúra je v regióne závažným a rozsiahle členeným rozmiestňovacím a rozvojovým faktorom, ktorý bezprostredne podmieňuje alokáciu firiem, ich výkonnosť a efekty. Vytvára všeobecné produkčné a spotrebné podmienky nielen pre firmy, ale aj pre obyvateľstvo. Komplexnosť vybudovania technickej infraštruktúry významne ovplyvňuje ekonomický a sociálny rozvoj, chýbajúce súčasti ho naopak obmedzujú.

Wozniak - Góra (2000) tvrdia, že infraštruktúra je celistvá zložka priestorovej štruktúry regiónu, ktorá v určitých bodoch určuje správne fungovanie ekonomiky regiónu. S pôsobnosťou na vidieckej oblasti infraštruktúra znamená celkový počet predmetov a prostriedkov umiestnených v týchto oblastiach, vrátane zložiek technickej infraštruktúry, ekonomickej infraštruktúry a sociálnej infraštruktúry.

Fáziková – Mlynarčík - Lacina (2000) uvádzajú, že infraštruktúra pôsobí na územný rozvoj stimulačne a destimulačne. Dostatočne vybudovaná infraštruktúra môže stimulovať rozvoj nových výrob a služieb, a naopak jej nedostatok je obmedzujúcim rozvojovým faktorom.

Podľa **Klanka (2000)** je stav infraštruktúry všeobecne považovaný za jeden z najdôležitejších faktorov priťahujúci turistov a externý kapitál do vidieckych spoločenstiev. V tomto zmysle je to veľmi dôležitý faktor vidieckeho rozvoja, ktorý taktiež ovplyvňuje kvalitu života vidieckej populácie.

Podľa **Hamalovej (1995)** prítomnosť technickej infraštruktúry, najmä základných sietí, tvorí jednu zo základných podmienok celkovej aktivizácie regionálnych zdrojov, vrátane vstupu zahraničného kapitálu.

Sociálna infraštruktúra je dôležitá najmä pre uspokojovanie potrieb obyvateľstva. Priestorová koncentrácia sociálnej infraštruktúry je výhodná, pretože umožňuje stále a mnohostranné kontakty, spoluprácu a prenos informácií ako aj prenos podnetov pre rozvoj. Koncentrácia zariadení sociálnej infraštruktúry je dôležitá aj z hľadiska aglomeračných úspor.

Tvrdoňová (2000) hovorí, že dôležitým faktorom zvyšujúcim kvalitu života je najmä stav sociálnej infraštruktúry. Prístup k vhodným sociálnym službám ako detská škôlka, domov dôchodcov, zdravotné a sociálne centrá sú veľmi dôležité štruktúry pre kvalitu života obyvateľov vo vidieckych oblastiach, rovnako ako prístup k možnostiam vzdelania.

2 Cieľ práce

Cieľom bakalárskej práce bolo hodnotenie endogénnych faktorov ovplyvňujúcich celkovú rozvojovú úroveň vybraných obcí.

Z hlavného cieľa vyplynuli čiastkové ciele:

1. Analýza rozvojových faktorov
2. Swot analýza vybraných obcí
3. Komparácia sledovaných obcí
4. Návrhy na využitie výsledkov

Predmetom analýzy boli obce Lúčnica nad Žitavou a Paňa.

3 Metodika práce

Bakalárska práca bola rozdelená do troch častí: teoretickej, metodickej a analytickej. Pre splnenie uvedených cieľov bolo potrebné :

- 1) Výber a preštudovanie literárnych a právnych zdrojov, získanie konkrétnych podkladov k analytickej časti práce
- 2) Výber objektov skúmania

Predmetom analýzy boli vidiecke obce v Nitrianskom okrese. Podľa klasifikácie autorov Fáziková – Lacina - Stehlíková (1999), ktorí rozdeľujú vidiecke sídla podľa počtu obyvateľov na 3 veľkostné skupiny:

- malé obce do 500 obyvateľov
- stredné obce od 500- 1999 obyvateľov
- veľké obce nad 2000 obyvateľov

obec Paňa s počtom obyvateľov 326 zaraďujeme medzi malé obce a obec Lúčnica nad Žitavou s počtom obyvateľov 948 medzi stredne veľké obce.

- 3) Analýza rozvojových faktorov v jednotlivých obciach:

- Prírodné zdroje: fauna, flóra, pedológia, hydrológia územia, pôdny fond
- Demografia: počet obyvateľov, veková, náboženská, národnostná štruktúra
- Ekonomická štruktúra obyvateľstva: firmy pôsobiace vo vybraných obciach, rozpočet obce
- Infraštruktúra:
 - sociálna- školstvo, zdravotníctvo, občianska vybavenosť
 - technická- cestná sieť, vodné a odpadové hospodárstvo

- 4) Swot analýza
- 5) Komparácia sledovaných obcí
- 6) Návrhy na využitie výsledkov

3.1 Materiál

K spracovaniu bakalárskej práce sme získavali informácie z nasledovných zdrojov:

- Literárne pramene zamerané na problematiku regionálneho rozvoja

-
- Legislatívne predpisy týkajúce sa regionálneho rozvoja
 - Zákon o podpore regionálneho rozvoja č. 503/ 2001 Z.z
 - Zákon o obecnom zriadení č. 369/ 1990 Z.z
 - PHSR obce Paňa a Lúčnica nad Žitavou
 - Informácie zo Štatistického úradu Slovenskej republiky
 - Údaje zo sčítania obyvateľov, domov a bytov 2001
 - Informácie poskytnuté z obecných úradov vybraných obcí
 - Informačné materiály vydané obecným úradom Lúčnica nad Žitavou a Paňa
 - Informácie z internetu

3.2 Metódy práce

V práci sme použili nasledovné metódy:

- Metóda skúmania
- Metóda vedeckej abstrakcie
- Analytická metóda
- Syntetická metóda

3.3 Použité pojmy a matematické vzorce:

Celkový počet obyvateľov- najzákladnejší demografický ukazovateľ, charakterizujúci stav populácie. Poskytuje základný obraz o sile populácie a ľudnatosti územia, ako aj o jeho osídlení.

Prirodzený prírastok- rozdiel medzi počtom živonarodených a zomretých v sledovanej regionálnej a časovej jednotke.

Migračné saldo- rozdiel medzi počtom prisťahovaných a počtom odsťahovaných obyvateľov.

Celkový prírastok, resp. úbytok obyvateľstva- je súčtom hodnôt prirodzeného prírastku (alebo úbytku) a migračného prírastku (alebo úbytku).

Finančná sila- pomer celkových príjmov obce k celkovému počtu obyvateľov obce.

4 Výsledky práce

4.1 Obec Lúčnica nad Žitavou

4.1.1 Všeobecná charakteristika obce Lúčnica nad Žitavou

Obec Lúčnica nad Žitavou sa nachádza v Nitrianskom kraji v okrese Nitra, od mesta Nitra je vzdialená 18 km, od mesta Vráble 4 km. V obci žije 948 obyvateľov.

Obec vznikla na vyvýšenom mieste rieky Žitava v oblasti stredného Požitavia. Chotár sa nachádza na Žitavskej pahorkatine. Nadmorská výška je od 140 metrov v obci pri toku rieky až po 200 metrov v chotárnej časti. Obec sa rozprestiera na ploche 12,102 km². Jedná sa o obec s charakteristickou prístavnou štruktúrou zástavby, v súčasnosti sa táto jednoznačná historická štruktúra zástavby stráca budovaním nových ulíc.



Obec Lúčnica nad Žitavou vznikla splynutím obce Vajka nad Žitavou a obce Martinová v roku 1960. Ide teda o aglomeráciu, v ktorej sú dve katastrálne územia, dve zastavané územia. Každá časť obce sa vyvíjala samostatne, v súčasnosti sa pokúšajú o koordinovaný rozvoj. Erb obce je nový a predstavuje práve splynutie obce Vajka a Martinová. Zaujímavosťou je, že obec vznikala pod tutorstvom folklórneho súboru Lúčnica, čím si predurčila prijať do svojho vienka priority folklórneho súboru Lúčnica – udržiavanie tradícií.

Územie obce bolo osídlené už od praveku, o čom svedčia rôzne náhodne nájdené črepiny a vykopávky. Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1113. V Zoborskej listine, vydané kráľom Kolomanom, sa spomína Vajka (Wochoi) ako majetok zoborského benediktínskeho kláštora. V rokoch 1241-1242 bolo toto osídlenie zničené Tatármi. Do polovice 15. stor. sa Vajka vyvinula na väčšiu obec, no sľubný rozvoj však zastavilo na 150 rokov nebezpečenstvo tureckých vojsk. Po roku 1705-1710 prichádzajú do spustnutej obce noví obyvatelia, najmä z okolia Prievidze. Noví prisťahovalci si budovali príbytky z hliny.

Obec Martinová sa prvýkrát spomína v roku 1437. Potom celé storočie obec vlastnili a navzájom si ju odovzdávali a predávali zemianske a šľachtické rodiny. Obec sa postupne znova osídľovala, prišli sem aj presídlenci z Moravy.

4.1.2 Prírodný potenciál

- **Geomorfologické pomery**

Obec Lúčnica nad Žitavou leží v strednej časti Žitavskej pahorkatiny na nive rieky Žitavy. Terén obce je mierne zvlnený, jedná sa o pahorkatinu, ktorá je prechodom medzi Žitavskou nivou a pohorím Tríbeč. Svahovitosť pozemkov je od rovinatých až po výrazné svahy so sklonom až 17°, prevládajú však mierne svahy.

- **Klimatické pomery**

Lúčnica nad Žitavou patrí do teplej klimatickej oblasti. Najchladnejší mesiac je január s priemernou teplotou -2,6 °C, najteplejší júl s priemernou teplotou 20 °C. Priemerná teplota za rok je 10 °C. Historicky bolo územie silne zaplavované, preto i osídlenie daného územia bolo posunuté do vyšších polôh. Dnes patrí územie obce do klimatickej oblasti teplej a suchej. Na zrážky je najbohatší marec a najchudobnejší február.

- **Vodstvo**

Obec spadá do údolnej nivy rieky Žitavy, ktorá sa v minulosti často vylievala zo svojho koryta, preto bola regulovaná.

- **Pôdne typy**

V katastri obce Lúčnica nad Žitavou prevažujú černozeme typické, karbonátové, hlboké pôdy, bez skeletu. Vysoký podiel intenzívne obrábanej ornej pôdy je v rozpore s tradičnou štruktúrou krajiny. Pôda je tiež ohrozená vodnou a veternou eróziou. Intenzívnym využívaním sa znížila diverzita rastlinných a živočíšnych druhov, došlo k zhoršeniu pôdných vlastností, ohrozeniu vodných tokov v dôsledku erózneho zmyvu.

- **Fauna a flóra**

Lúčnica nad Žitavou patrí do oblasti karpatsko-panónskej flóry. Nachádza sa na rozhraní jaseňovo- brestovo- dubovitých a jelšových lužných lesov. V obci sa nenachádza žiadna plocha lesných porastov, ani žiadne chránené stromy. V riešenom území sa vyskytujú bežné druhy flóry a fauny typické najmä pre panónsku oblasť.

- **Ekologická stabilita územia**

V katastri Lúčnica nad Žitavou prevláda veľkoplošné hospodárenie, ktoré je užívateľmi pôdy praktizované i v súčasnosti. Územie je pomerne málo ekologicky

stabilné s nízkym rekreačným potenciálom. Ochrana drevín sa realizuje obcou v rozsahu ustanovenom zákonom o ochrane prírody a krajiny.

Prírodnou dominantou Lúčnice nad Žitavou je jednoznačne park v obci. Nachádzajú sa v ňom stromy vo veku do cca 200 rokov, tých je však už málo. Park je v súčasnosti neudržiavaný, zarastený náletovými drevinami.

V katastrálnom území obce prevláda typ poľnohospodárskej krajiny (intenzívne obrábaná orná pôda, vinohradnícka oblasť) prerušovaná málopočetným rozptýleným vegetačným krytom s hospodárskou a ochrannou funkciou.

- **Využitie pôdneho fondu**

Celková výmera pôdneho fondu obce Lúčnica nad Žitavou predstavuje v súčasnosti 1210,23 ha. Najväčšiu časť z celkovej výmery pôdy zaberá orná pôda, a to 76,78%. Zastavané plochy a nádvoria zaberajú 6,58%, trvalé trávne porasty 5,74% a záhrady 3,53% z celkovej výmery pôdy. (Tab. 1)

Tab.1: Výmera pôdy podľa druhu pozemku k 31. 12. 2008

Štruktúra pôdneho fondu	Rozloha v ha	Percentuálne vyjadrenie
orná pôda	929,21	76,78
vinice	24,53	2,03
záhrady	42,67	3,53
ovocné sady	14,58	1,20
trvalé trávne porasty	69,48	5,74
lesné pozemky	4,87	0,40
vodné plochy	28,10	2,32
zastavané plochy a nádvoria	79,58	6,58
ostatné plochy	17,21	1,42
celková výmera územia	1210,23	100

Zdroj: Obecný úrad Lúčnica nad Žitavou

4.1.3 Obyvateľstvo

- **Vývoj počtu obyvateľov**

Obec Lúčnica nad Žitavou má 948 obyvateľov, podľa rozdelenia vidieckych obcí podľa počtu obyvateľov ju zaraďujeme k stredne veľkým obciam. Vývoj počtu obyvateľov obce Lúčnica nad Žitavou je uvedený v tabuľke 2 a grafe 1.

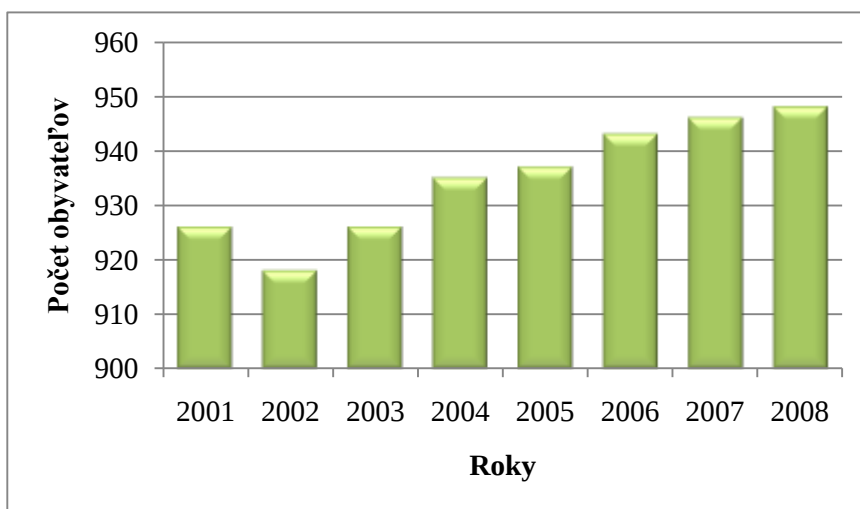
V roku 2001 žilo v obci Lúčnica nad Žitavou 926 trvale prihlásených obyvateľov. Od roku 2001 až do roku 2008 sa počet obyvateľov každým rokom zvyšoval. Výnimkou je len rok 2002, kedy počet obyvateľov klesol o 8 obyvateľov oproti predchádzajúcemu roku 2001. Najvyšší nárast počtu obyvateľov je zaznamenaný v roku 2004, kedy počet vzrástol o 9 obyvateľov. Z dlhodobého hľadiska však môžeme konštatovať, že vývoj počtu obyvateľov v obci Lúčnica nad Žitavou má mierne stúpajúcu tendenciu.

Tab. 2: Vývoj počtu obyvateľov obce Lúčnica nad Žitavou

Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet obyvateľov	926	918	926	935	937	943	946	948

Zdroj: Obecný úrad Lúčnica nad Žitavou

Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Lúčnica nad Žitavou

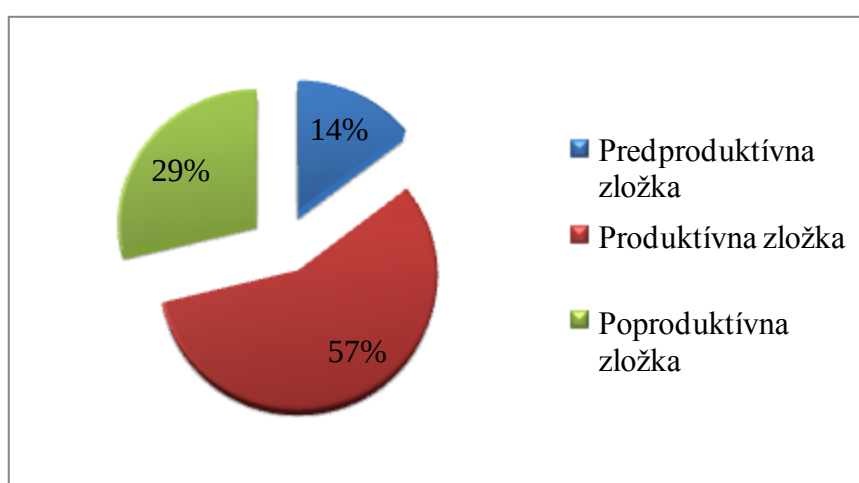


Zdroj: Obecný úrad Lúčnica nad Žitavou

- **Veková štruktúra obyvateľstva**

Z celkového počtu 948 obyvateľov žilo v roku 2008 v obci 14,56% obyvateľov v predproduktívnom veku, 56,64% obyvateľov v produktívnom veku a 28,80% obyvateľov v poproduktívnom veku. Daná obec má regresívny typ vekovej štruktúry, keďže v počte obyvateľov prevláda poproduktívna zložka nad predproduktívnou zložkou populácie, a to až o 14,24 %. (Graf 2)

Graf 2: Veková štruktúra obyvateľstva k 31. 12. 2008

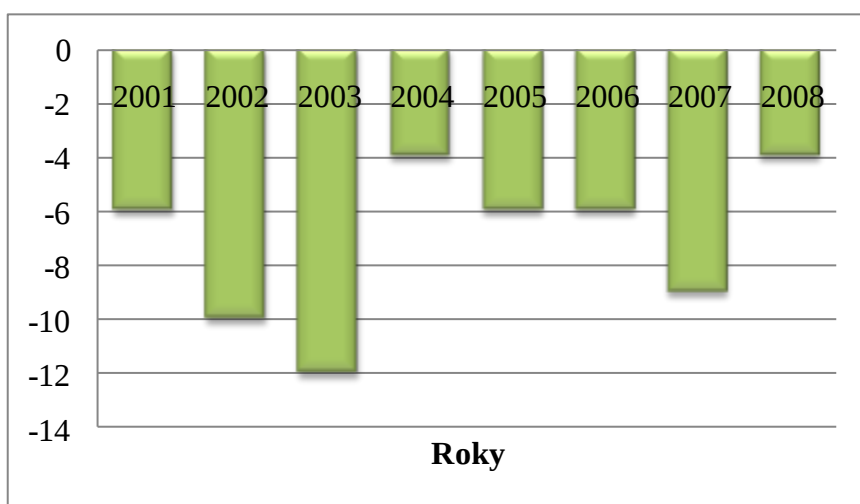


Zdroj: Obecný úrad Lúčnica nad Žitavou

- **Prirodzený prírastok**

Najnižší prirodzený prírastok bol v obci zaznamenaný v rokoch 2002 a 2003. Najviac detí sa v obci narodilo v rokoch 2005 a 2008. Naopak najviac obyvateľov zomrelo v rokoch 2002 a 2005. Prirodzený prírastok resp. úbytok vyjadruje rozdiel medzi natalitou a mortalitou, teda medzi počtom narodených a zomretých v obci. Môžeme konštatovať, že Lúčnica nad Žitavou má negatívny prirodzený prírastok, pretože v obci už dlhodobo prevláda počet zomretých nad počtom narodených. (Graf 3)

Graf 3: Prirodzený prírastok

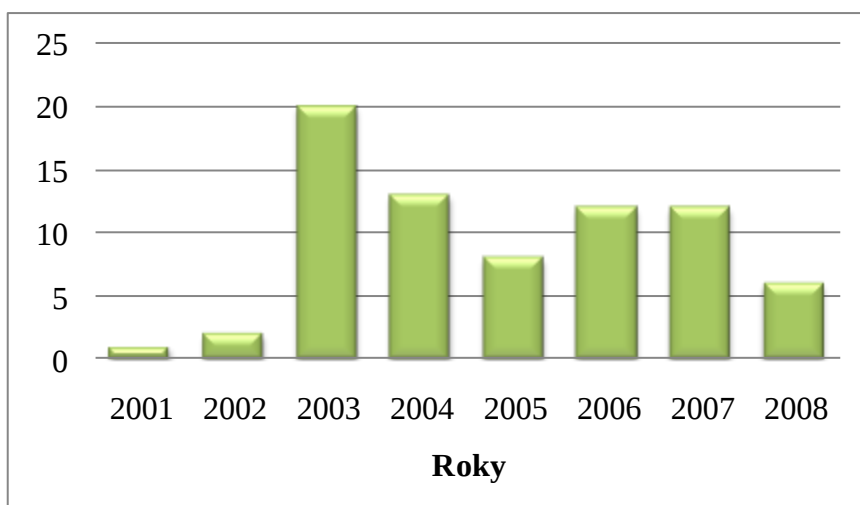


Zdroj: Obecný úrad Lúčnica nad Žitavou

- **Migračné saldo**

Najpriaznivejšie hodnoty má migračné saldo v roku 2003, kedy bol kladný rozdiel medzi prisťahovanými a odsťahovanými najvyšší. Naopak najnižšiu hodnotu 1 vykazuje migračné saldo v roku 2001. Najviac obyvateľov sa do obce prisťahovalo v rokoch 2003 a 2004, v roku 2002 sa naopak z obce odsťahovalo najviac obyvateľov. Od roku 2001 však počet prisťahovaných prevyšuje nad počtom odsťahovaných, z čoho vyplýva, že Lúčnica nad Žitavou má z dlhodobého hľadiska pozitívne hodnoty migračného salda. (Graf 4)

Graf 4: Migračné saldo

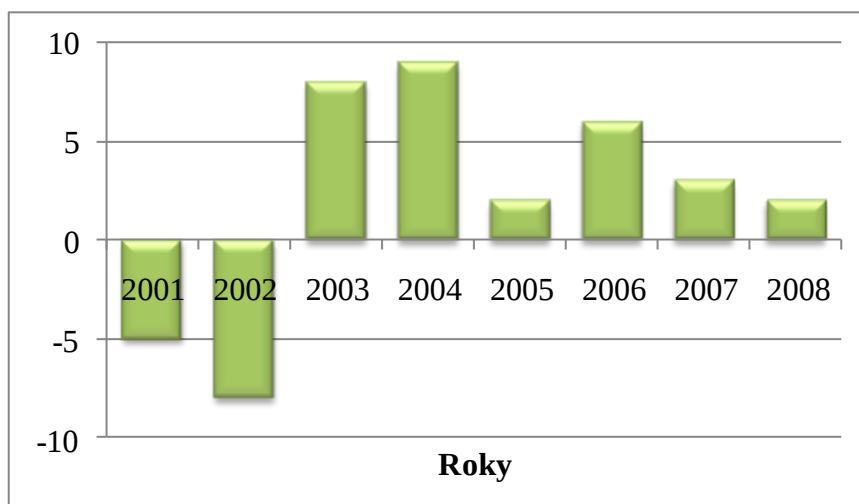


Zdroj: Obecný úrad Lúčnica nad Žitavou

- **Celkový prírastok**

V rokoch 2001 a 2002 boli dosiahnuté negatívne hodnoty celkového prírastku. Naopak od roku 2003 celkový prírastok obyvateľstva v Lúčnici nad Žitavou dosahuje pozitívne hodnoty. Najvyššiu hodnotu dosiahol celkový prírastok v roku 2004, kedy do obce pribudlo celkovo 9 obyvateľov. (Graf 5)

Graf 5: Celkový prírastok



Zdroj: Obecný úrad Lúčnica nad Žitavou

- **Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva**

Podľa posledného sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2001 žilo v obci Lúčnica nad Žitavou najviac obyvateľov s ukončeným základným, resp. učňovským vzdelaním. V obci tiež žije 6, 94% obyvateľov s úplným stredným vzdelaním a 1, 32% obyvateľov má ukončené vysokoškolské vzdelanie.

- **Národnostná štruktúra obyvateľstva**

Pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2001 sa 98,27% obyvateľov prihlásilo k slovenskej národnosti. V obci tiež žije necelé 1% občanov maďarskej národnosti.

- **Náboženská štruktúra obyvateľstva**

Obec Lúčnica nad Žitavou patrí z hľadiska vierovyznania k homogénnym územiam. Pri poslednom sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2001 sa 91,58% obyvateľov prihlásilo k rímsko- katolíckej cirkvi a 1,08% obyvateľov k evanjelickej cirkvi.

Tab. 3: Náboženská štruktúra obyvateľov obce

Náboženská štruktúra obyvateľstva	Počet obyvateľov	Podiel obyvateľov %
Rímsko-katolícke	848	91,58
Evanjelická cirkev ausg. vyznania	10	1,08
Gréckokatolícka cirkev	-	-
Reformovaná kresťanská cirkev	1	0,11
Pravoslávna cirkev	-	-
Nábož.spol. Jehovovi svedkovia	-	-
Evanjelická cirkev metodejská	-	-
Kresťanské zbory	1	0,11
Židovské náboženské obce	4	0,43
Bratská jednota baptistov	-	-
Iné a nezistené	30	3,24
Bez vyznania	32	3,45

Zdroj: Spracované na základe údajov zo SODB 2001

4.1.4 Ekonomické činnosti

V katastrach obcí Vajka a Martinová pôsobí v súčasnosti 33 podnikateľov, z ktorých je prevažná časť živnostníkov.

Podľa Obchodného registra Slovenskej republiky pôsobí v obci 13 spoločností s ručením obmedzeným. Prevažná časť z nich je zameraná na poľnohospodársku výrobu (POD Lúčnica, s. r. o., VESNA- HELIOS, s. r. o., Lúčnica, spol. s. r. o.), stavebníctvo (BEMISTAV, s. r. o., A. S. MOZAIKA, s. r. o.) a opravy motorových vozidiel (APGroup servis, s. r. o, Auto- BaL, s. r. o.). Ostatné služby sa týkajú najmä administratívnych služieb, vedenia účtovnej evidencie. Najväčším zamestnávateľom je

Spoločnosť Lúčnica spol. s.r.o., ktorá v roku 2008 zamestnávala 72 zamestnancov, z toho 6 zamestnancov v rastlinnej výrobe, 25 zamestnancov v živočíšnej výrobe, 16 zamestnancov vo vedení a v administratíve a 35 zamestnancov v technických službách.

Podľa Živnostenského registra Slovenskej republiky pôsobí v Lúčnici nad Žitavou 51 živnostníkov, z ktorých však v súčasnej dobe prevádzkuje svoju živnosť len 20. Jedná sa o živnosti rôzneho zamerania v oblasti obchodu a služieb, tesárskych a stolárskych prác, stavebníctva, pohostinstva a závodného stravovania.

- **Rozpočet obce**

Majetok obce slúži na plnenie samosprávnych funkcií vyplývajúcich zo zákona o obecnom zriadení a iných prenesených kompetencií v rámci verejnej správy a tiež zabezpečuje ekonomický rozvoj obce.

V roku 2008 obec disponovala celkovým objemom finančných prostriedkov vo výške 282 274,45 eur (8 503 806,23 Sk). Z týchto prostriedkov musí obec zabezpečovať všetky samosprávne úkony vyplývajúce zo Zákona o obecnom zriadení, nové kompetencie, ako aj rozvojové programy.

Výdavková časť rozpočtu tvorila sumu 279 713,17 eur (8 426 639,68 Sk). Rozdiel medzi uvedenými príjmami a výdavkami rozpočtu tvorí 2 561,28 eur (77 166,55 Sk).

Finančná sila obce vyjadrená pomerom celkových príjmov obce na počet obyvateľov predstavuje sumu 297,76 eur (8970,26 Sk).

4.1.5 Infraštruktúra

- **Sociálna infraštruktúra**

Obec nemá vybudované žiadne vlastné zdravotné stredisko. Ambulantná starostlivosť je poskytovaná v poliklinike vo Vrábľoch, resp. vo vzdialenejšej Nitre. V obci sa tiež nenachádza lekáreň.

V obci sa nachádza materská škola sídliaca v novom objekte, ktorý je situovaný v obecnej časti parku. Materská škola v obci fungovala od roku 1960. Materskú školu v súčasnosti navštevuje 25 detí. V obci sa tiež nachádza základná škola poskytujúca

vzdelanie v prvom stupni (ročníky 1.-4.), starší žiaci musia za vzdelávaním dochádzať do neďalekého mesta Vráble.

Obec nemá vybudovaný kultúrny dom, uvažuje sa však s jeho zriadením v budove základnej školy. V roku 1961 bol vybudovaný v parku prvý amfiteáter, slúžiaci na kultúrne a spoločenské akcie organizované obcou. Neskôr bolo v amfiteátri vybudované vyvýšené hľadisko so sedadlami. V roku 1991 bola dokončená rozsiahla budova, v ktorej dnes sídli obecný úrad, pošta, obchod s potravinami a knižnica. Obecná knižnica vlastní 6000 zväzkov a má asi 100 čitateľov.

Lúčnica nad Žitavou má relatívne bohatý kultúrny život, od roku 1989 tu funguje folklórny súbor Vajkovčanka. Každoročne sa tiež konajú vystúpenia folklórneho súboru Lúčnica, organizujú sa slávnosti vinobrania spojené s výstavou ovocia a zeleniny. Organizuje sa Medzinárodný deň detí, športový deň s futbalovým turnajom a každoročne sa v obci koná niekoľko plesov.

V obci aktívne pracuje Združenie vinohradníkov, ktorí udržiavajú vinohrady, pripravujú regionálnu výstavu vín spojenú s degustáciou a tiež slávnosti vinobrania, či oslavy sv. Urbana. Práve toto združenie začína aktívne pripravovať podklady pre zapojenie sa obce do Podzoborskej vínnej cesty a do mikroregiónu Podzoborie, ktoré sa zameriava na využitie vinohradov pre rozvoj oblasti. Dnes v obci pôsobia aj ďalšie spoločenské organizácie: Poľovnícke združenie, Slovenský zväz záhradkárov, Slovenský zväz drobnochovateľov, dlhoročne aktívna je i Jednota dôchodcov, ktorá má až 160 členov. Miestny odbor Matice slovenskej bol znova obnovený v r.1990.

Obec má dve futbalové ihriská, a to v časti Vajka i v časti Martinová. V obci je aktívna Telovýchovná jednota Lúčnica nad Žitavou. Tá udržiava i športový areál (futbalové ihrisko) a organizuje športové akcie. Futbal je i naďalej základnou športovou disciplínou v obci. V obci je zriadené golfové ihrisko so šiestimi jamkami, ktoré je využívané najmä ako tréningové ihrisko, nachádza sa tu strelnica na používanie zbraní a tiež mládežnícka organizácia - Športcentrum Lúčnica s fitnesscentrom. V obci je možnosť rekreačného jazdenia na koni, v súčasnosti je však rozšírenie chovu neperspektívne.

V Lúčnici nad Žitavou sa nachádza rímskokatolícky kostol sv. Jána Nepomuckého. Kostol je postavený v neskorobarokovom slohu a je zapísaný v zozname kultúrnych pamiatok.

Významnou historickou pamiatkou je neskorobaroková stavba kaštieľa z roku 1743, sídliaca v dnešnom obecnom parku. Od roku 1811 patril rodine Boronkayovcov. Kaštieľ je zapísaný v zozname kultúrnych pamiatok. Kaplnka s kryptou-novogotická stavba z roku 1811, je tiež zaradená do zoznamu kultúrnych pamiatok Slovenska. Až do vybudovania domu smútku v roku 2009 využívala obec pri pohrebných obradoch spomínanú kaplnku.

• Technická infraštruktúra

Technická infraštruktúra je na dobrej úrovni, celá obec je elektrifikovaná, v obci je vybudovaný verejný vodovod a rozvodná sieť plynu, z časti i kanalizácia, ktorej dobudovanie prebieha v dnešných dňoch. Čistička odpadových vôd je na rieke Žitava v katastrálnom území mesta Vrábľa, obec by mala byť časom napojená práve na túto čističku odpadových vôd.

Odpad je vyvázaný z obce prostredníctvom spoločnosti VEPOS, s. r. o. vo Vrábľoch. Obec tiež mieni zaviesť triedený odpad a vybudovať zberný dvor. V roku 2008 obec vyprodukovala 396, 2 ton odpadu, z ktorého následne zneškodnila 331 ton. Na stav komunálneho odpadu poukazuje tabuľka 4.

Tab. 4: Stav komunálneho odpadu k 31. 12. 2008

Komunálny odpad	Množstvo odpadu v tonách
Množstvo komunálneho odpadu v tonách	396,2
Využívaný komunálny odpad v tonách	55,3
Zneškodňovaný komunálny odpad v tonách	331,0

Zdroj: Štatistický úrad SR

Časť katastrálneho územia býva v čase privalových dažďov zaplavovaná. Odtok vody zabezpečuje regulovaný vodný tok prechádzajúci obcou. Počas horúceho leta uvedený vodný tok nemá dostatok vody a nie je teda celoročne priepustný.

V obci je vybudovaná telekomunikačná sieť, obec má verejné osvetlenie aj miestny rozhlas. Celá kapacita bývania spočíva na domovom fonde, takže žiadne bytové domy sa v obci nenachádzajú.

V obci je funkčná cestá a železničná doprava. Cez obec ako hlavná dopravná tepna prechádza okresná komunikácia, ktorá do obce odbočuje z cesty I/51, vedie cez Dyčku (časť mesta Vráble) a pokračuje cez ďalšie obce smerom na Šurany. Miestne komunikácie sú prevažne spevnené, niektoré je potrebné dobudovať, a to najmä v nových obytných uliciach. Účelové komunikácie majú funkciu obslužno-bezpečnostno - prevádzkovú, mnohé sú nespevnené. Územím prechádza železničná trať Úľany nad Žitavou – Zlaté Moravce.

4.1.6 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
• výhodná poloha vzhľadom k pólom rastu- Vráble, Nitra • pozitívny celkový prírastok • prírodné a kultúrne dedičstvo- kaštieľ, park, vodný mlyn, amfiteáter • priaznivé životné prostredie • fungujúca MŠ a ZŠ v obci • existencia športových areálov- golfové ihrisko, futbalové ihrisko, strelnica	• nevyhovujúci technický stav kultúrnych pamiatok a parku • zlý technický stav obecných ciest a chodníkov • nedostatočne vybudovaná sieť služieb pre občanov • absencia detského ihriska • nedostatok pracovných príležitostí v obci a následný odliv pracovnej sily do iných regiónov a miest • migrácia školskej mládeže do škôl v meste Vráble • starnutie obyvateľstva • slabá propagácia potenciálu obce
Príležitosti	Ohrozenia
• rekonštrukcia prírodných a kultúrnych pamiatok • využívanie kultúrnych pamiatok v prospech rozvoja obce • vybudovanie kultúrneho domu • výstavba vínnej cesty pozdĺž vinohradov • využívanie alternatívnych zdrojov energie • rozvoj agroturizmu • zlepšenie propagácie obce • čerpanie finančných prostriedkov z fondov EÚ	• možný zánik ZŠ v dôsledku znižujúceho sa počtu žiakov • nedostatok finančných prostriedkov na rekonštrukciu kultúrnych pamiatok a technickej infraštruktúry • nedostatok pracovných príležitostí v rámci obce • veľká administratívna náročnosť pre získanie financií zo štátnych dotácií a z fondov EÚ • neúspešné projekty v rámci európskych fondov i domácich grantových schém

4.2 Obec Paňa

4.2.1 Všeobecná charakteristika obce Paňa

Obec Paňa sa nachádza v mikroregióne Dolná Nitra. Administratívne patrí do okresu Nitra, od ktorého je vzdialená približne 19 km. Paňa sa nachádza na západnom okraji Žitavskej sprašovej pahorkatiny, na ľavostrannej nive a terase rieky Nitry. Obec má relatívne výhodnú geografickú polohu neďaleko od Veľkého Cetína v blízkosti mesta Nitra a Vráble. Je situovaná asi 2 km od hlavného toku rieky Nitra. Leží približne v pomyselnom priesečníku spojnic Nitra - Štúrovo, Levice - Sereď. Na mierne zvlnenom pahorkatinovom povrchu odlesneného chotára sa nachádzajú sprašové pôdy. V katastrálnom území obce prevláda reliéf pahorkatín, rovín a nív a v ostatnom území reliéf nížinných pahorkatín.



Obec leží v nadmorskej výške 150 m n. m. - 210 m n. m. a jej stred sa nachádza 182 m nad morom. Dĺžka obce je 6 km, šírka 2,4 km. Z kultúrneho hľadiska patrí do oblasti Podzoboria.

Veľkosťou katastrálneho územia 11,26 km², celkovým počtom obyvateľov 326 a celkovým počtom domov 207 (v roku 2008) sa Paňa radí k najmenším obciam okresu Nitra a mikroregiónu Dolná Nitra.

Archeologické výskumy potvrdili, že územie, na ktorom sa dnes rozprestiera obec Paňa, je osídlené minimálne 4 000 rokov. Základom obživy miestnych obyvateľov bolo po stáročie obrábanie sprašových uloženín vytvorených na mlado treťohorných sedimentoch, ktoré sa intenzívne poľnohospodársky využívajú dodnes. V minulosti bolo poľnohospodárstvo zamerané hlavne na pestovanie obilnín, strukovín, krmovín, ale aj pestovanie vínnej révy.

Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1239 ako Poonh, 1773 Panya a 1808 Pann, Nemes Pann. V roku 1848 došlo k zrušeniu poddanskej závislosti od cirkevných a svetských zemepánov.

Administratívne patrila Paňa až do roku 1960 do okresu Vráble, neskôr do okresu Nitra. Obec bola oslobodená 28. 3. 1945.

4.2.2 Prírodný potenciál

- **Geomorfologické pomery**

Prírodné podmienky obce sú ovplyvnené geologickými pomermi a charakterom reliéfu. Z hľadiska začlenenia do geomorfologických jednotiek územie spadá do subprovincie Malá dunajská kotlina, oblasti Podunajská nížina, celku Podunajská pahorkatina a podcelku Žitavská pahorkatina.

- **Klimatické pomery**

Obec Paňa sa nachádza v klimatickej oblasti teplej, ktorá je charakterizovaná priemerným počtom 50 a viac letných dní za rok, s denným maximom teploty vzduchu nad 25°C. Priemerná ročná teplota vzduchu sa pohybuje od 8 - 10°C. Priemerné ročné úhrny zrážok sú okolo 500 – 600 mm. V území prevládajú severné, severozápadné vetry.

- **Vodstvo**

Cez obec preteká Paniansky potok vyvierajúci asi pol kilometra severovýchodne od obce a vteká medzi Veľkým Cetínom a Vinodolom do rieky Nitry.

- **Pôdne typy**

Intenzívna poľnohospodárska výroba využívajúca hlinité pôdy je založená na využívaní kvalitných pôd černoziemného a hnedozemného typu. Pôdy v zastavaných plochách, v záhradkárskych a vinohradníckych lokalitách sa zaraďujú medzi antropogénne pôdy.

- **Fauna a flóra**

Lesy sa v katastrálnom území prakticky nenachádzajú a na drevinnú mimolesnú vegetáciu je územie tiež chudobné, obmedzuje sa na sprievodnú zeleň tokov, komunikácií, a pod. Prevažujú druhy biotopu polí a lúk. Na vodný tok sú naviazaní zástupcovia fauny vôd a ich brehov.

- **Ekologická stabilita územia**

Územie obce Paňa možno hodnotiť ako krajinu s nepriaznivou krajinnou štruktúrou a nízkou ekologickou stabilitou. Takmer polovicu celkovej rozlohy obce tvoria krajinné prvky s nízkou ekostabilizačnou hodnotou ako sú orná pôda, zastavané plochy a ostatné plochy. Ochrana prírody a krajiny nemá v katastrálnom území žiadne záujmy, nenachádzajú sa tu žiadne chránené územia, či chránené stromy. Na celé územie sa vzťahuje len I.stupeň ochrany – všeobecná ochrana.

Stav životného prostredia je pozitívny. V obci sú udržiavané verejné priestranstvá. Vývoz TKO ako aj likvidácia odpadu sú zabezpečené. Pitnú vodu čerpajú obyvatelia z verejného vodovodu. Problémom je zatiaľ nevybudovaná kanalizácia.

- **Využitie pôdneho fondu**

Celková výmera sledovaného územia predstavuje 1 126,46 ha. V roku 2008 najväčšiu časť tvorila orná pôda zaberajúca 89,03% pôdneho fondu obce. Zastavané plochy a nádvorcia tvorili 3,60%, ostatné plochy 2,78%, záhrady tvorili 1,46% a ovocné sady 1,28% z celkovej výmery pôdy. (Tab. 5)

Tab. 5: Štruktúra pôdneho fondu obce Paňa

Formy využitia pôdneho fondu	Rozloha v ha	Percentuálne vyjadrenie
orná pôda	1002,86	89,03
vinice	3,56	0,32
záhrady	16,39	1,46
ovocné sady	14,32	1,28
trvalé trávne porasty	7,99	0,71
vodné plochy	9,33	0,82
zastavané plochy a nádvorcia	40,61	3,60
ostatné plochy	31,40	2,78
celková výmera územia	1126, 46	100

Zdroj: Obecný úrad Paňa

4.2.3 Obyvateľstvo

- **Vývoj počtu obyvateľov**

Obec Paňa má 326 obyvateľov a zaradujeme ju k malým obciam. Vývoj počtu obyvateľov obce Paňa je uvedený v tabuľke 6 a grafe 6.

V roku 2001 žilo v obci Paňa 295 trvale prihlásených obyvateľov. Najvyšší nárast počtu obyvateľov za sledované obdobie je zaznamenaný v roku 2002, kedy sa počet obyvateľov oproti predchádzajúcemu roku 2001 zvýšil o 25 obyvateľov. Do začiatku roku 2005 dochádza s menšími odchýlkami k rastu počtu obyvateľstva.

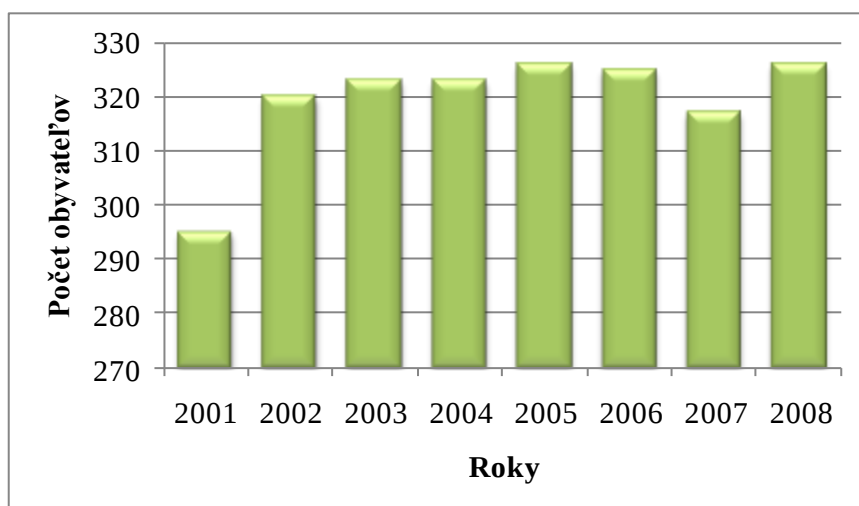
Mierny pokles nastáva v rokoch 2006- 2007, avšak v roku 2008 sa počet obyvateľov ustálil na čísle 326. Možeme teda konštatovať, že v rokoch 2005 a 2008 sa počet obyvateľov udržal na rovnakej úrovni.

Tab. 6: Vývoj počtu obyvateľov obce Paňa

Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet obyvateľov	295	320	323	323	326	325	317	326

Zdroj: PHSR obce Paňa

Graf 6: Vývoj počtu obyvateľov obce Paňa

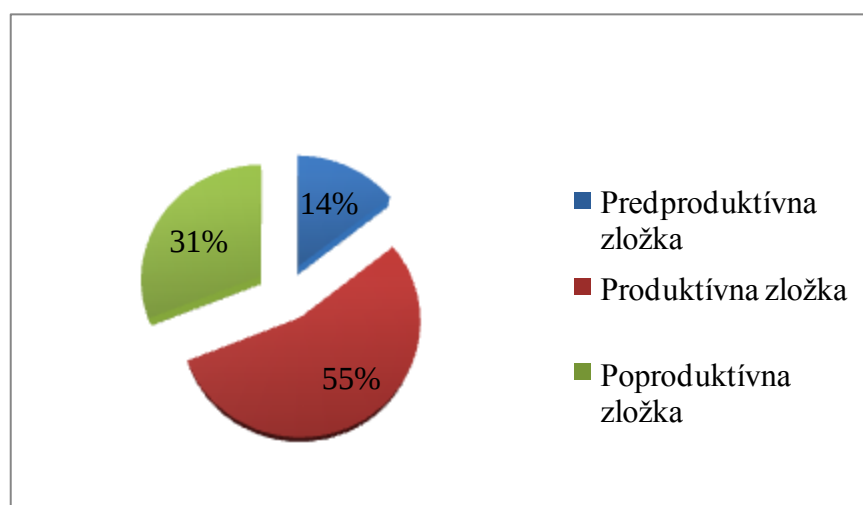


Zdroj: PHSR Obce Paňa

- **Veková štruktúra obyvateľstva**

Z celkového počtu obyvateľov obce Paňa bolo v roku 2008 14,42% obyvateľov v predproduktívnom veku, 54,60% obyvateľov predstavuje zložku produktívneho obyvateľstva a 30,98% obyvateľov bolo v dôchodkovom, resp. poproduktívnom veku. Podľa tejto vekovej štruktúry možno danú obec považovať za regresívny typ sídla, keďže v počte obyvateľov prevláda poproduktívna zložka nad predproduktívnou zložkou populácie, a to až o 16,52 %. (Graf 7)

Graf 7: Veková štruktúra obyvateľstva k 31. 12. 2008

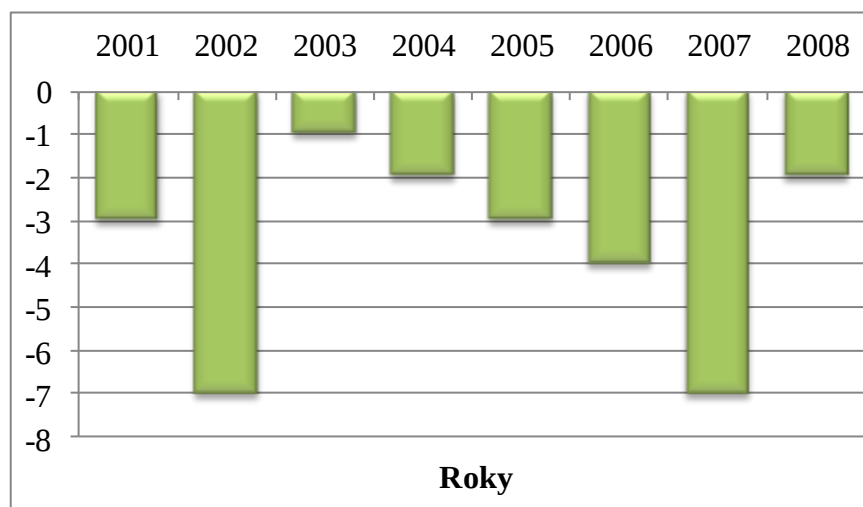


Zdroj: PHSR obce Paňa

- **Prirodzený prírastok**

Najnižší prirodzený prírastok bol v obci zaznamenaný v rokoch 2002 a 2007. Naopak najviac detí sa narodilo v roku 2004 a najviac obyvateľov zomrelo v rokoch 2002 a 2007. Prirodzený prírastok resp. úbytok vyjadruje rozdiel medzi natalitou a mortalitou, teda medzi počtom narodených a zomretých v obci. Môžeme konštatovať, že obec má v sledovanom období záporný prirodzený prírastok, pretože v obci už dlhodobo prevláda počet zomretých nad počtom narodených.

Graf 8: Prirodzený prírastok obyvateľov v obci Paňa v rokoch 2001 - 2008

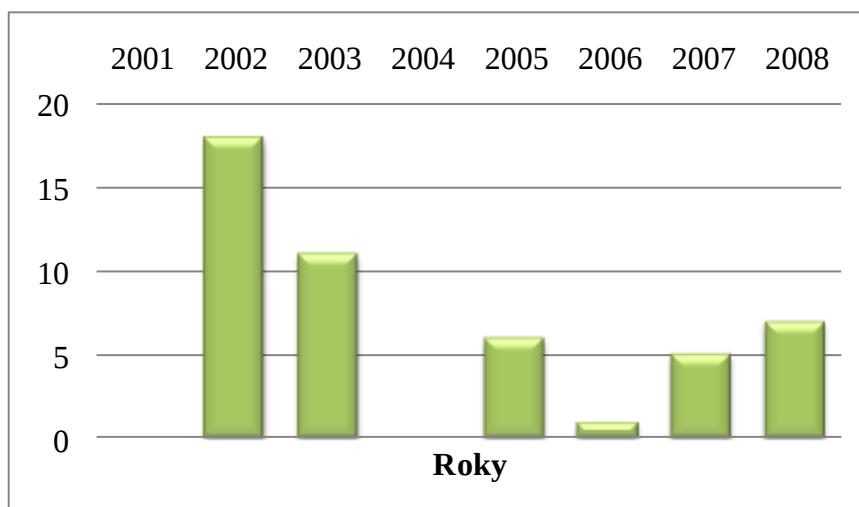


Zdroj: PHSR obce Paňa

- **Migračné saldo**

V rokoch 2001 a 2004 vykazuje migračné saldo nulové hodnoty, to znamená, že v daných rokoch sa do obce prisťahoval rovnaký počet obyvateľov, aký sa z obce vysťahoval. Najpriaznivejšie hodnoty má migračné saldo v roku 2002 a 2003, kedy bol kladný rozdiel medzi prisťahovanými a odsťahovanými najvyšší.

Graf 9: Migračné saldo obyvateľov v obci Paňa v rokoch 2001 -2008



Zdroj: PHSR obce Paňa

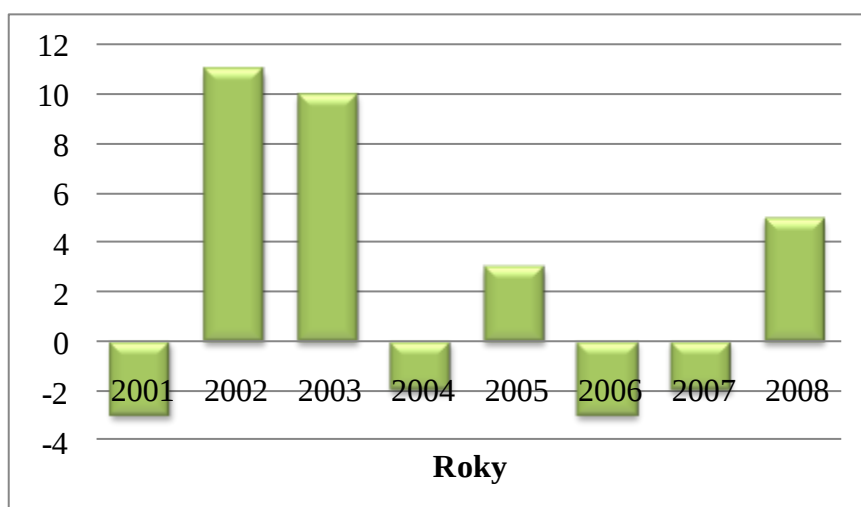
- **Celkový prírastok**

Na celkový prírastok/úbytok obyvateľov obce Paňa poukazuje graf 10. V analyzovaných rokoch 2001 – 2008 boli len v štyroch rokoch (2002, 2003, 2005, 2008) dosiahnuté kladné hodnoty.

Najpriaznivejšie hodnoty dosahuje celkový prírastok v rokoch 2002 a 2003, kedy za sledované obdobie do obce pribudlo najviac obyvateľov.

K zlepšeniu demografického profilu obce a zabezpečeniu stabilnejšej základne pre dlhodobý rast počtu obyvateľov by mohlo dôjsť v prípade naplnenia potenciálu prisťahovania nových obyvateľov, hlavne mladých rodín.

Graf 10: Celkový prírastok/úbytok obyvateľov obce Paňa



Zdroj: PHSR obce Paňa

- **Národnostná štruktúra obyvateľstva**

Z celkového počtu 326 obyvateľov je 90 % slovenskej a 10 % maďarskej národnosti.

- **Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva**

Podľa posledného sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2001 žilo v obci 33, 33% obyvateľov so základným vzdelaním a 32,01% obyvateľov s ukončeným učňovským vzdelaním bez maturity. Vysokoškolsky vzdelaní občania tvoria 1,32% zo všetkých obyvateľov obce. V obci žije 15,18% detí do 16 rokov.

- **Náboženská štruktúra obyvateľstva**

Pri poslednom sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2001 sa 93,22% obyvateľov hlásilo k rímskokatolíckej cirkvi. Bez vyznania žije v obci 2,07% obyvateľov, u 3,39% obyvateľov sa náboženské vyznanie nepodarilo zistiť. Môžeme teda konštatovať, že obec Paňa patrí z hľadiska náboženskej štruktúry k homogénnym územiam.

Tab. 7: Náboženská štruktúra obyvateľstva

Náboženská štruktúra obyvateľstva	Počet obyvateľov	Počet obyvateľov %
Rímsko-katolícke	275	93,22
Evanjelická cirkev ausg. vyznania	-	-
Gréckokatolícka cirkev	1	0,33
Reformovaná kresťanská cirkev	1	0,33
Pravoslávna cirkev	-	-
Nábož.spol. Jehovovi svedkovia	1	0,33
Evanjelická cirkev metodejská	-	-
Kresťanské zbory	1	0,33
Židovské náboženské obce	-	-
Bratská jednota baptistov	-	-
Iné a nezistené	10	3,39
Bez vyznania	6	2,07

Zdroj: Spracované na základe údajov zo SODB 2001

4.2.4 Ekonomické aktivity

V obci Paňa sa v súčasnom období nachádza 12 podnikateľov. V obci však výraznejšie podnikateľské zázemie neexistuje. Tiež sa tu nenachádza subjekt, ktorý by vo významnej miere ovplyvňoval zamestnanosť v obci.

Podľa Obchodného registra Slovenskej republiky pôsobia v obci 3 spoločnosti s ručením obmedzeným. V Pani pôsobí firma Agropan, s. r. o. , ktorá sa zameriava na poľnohospodársku výrobu, Essix, s. r. o. venujúca sa nákladnej a cestnej doprave, firma PLASTIKOV, spol. s r.o., ktorá sa zameriava na frézovanie a obrábanie kovov a firma SPS - laserwork, s.r.o., ktorej náplňou je rezanie a gravírovanie laserom, vyšívanie a programovanie vzorov.

Podľa Živnostenského registra Slovenskej republiky pôsobí v obci Paňa 21 živnostníkov, z ktorých v súčasnosti prevádzkuje svoju živnosť 8 z nich. Živnosti sú zamerané najmä na predaj potravín a nápojov a poľnohospodársku výrobu.

- **Rozpočet obce**

V roku 2008 obec disponovala celkovým objemom finančných prostriedkov vo výške 6. 381 314 Sk (211 820,81 EUR). Z týchto prostriedkov musí obec zabezpečovať všetky samosprávne úlohy vyplývajúce zo Zákona o obecnom zriadení, nové kompetencie, ako aj rozvojové programy.

Výdavková časť rozpočtu tvorila sumu 5 037 873 Sk (167 226,74 EUR). Rozdiel medzi uvedenými príjmami a výdavkami rozpočtu tvoria výdavky 1 343 441 Sk (44 594,07 EUR).

Finančná sila obce vyjadrená pomerom celkových príjmov obce na počet obyvateľov predstavuje sumu 19 574,58 Sk na obyvateľa (649,76 EUR).

4.2.5 Infraštruktúra

- **Sociálna infraštruktúra**

Obec nemá vybudované žiadne zdravotnícke zariadenie, a preto sú zdravotné služby zabezpečované v zdravotnom stredisku vo Vrábľoch. Odborné vyšetrenia sú obyvateľom poskytované vo Vrábľoch a v Nitre.

Školské zariadenia sú zastúpené materskou školou sídliacou v budove obecného úradu. Materskú školu navštevovalo v roku 2008 11 detí. Základná škola sa v obci nenachádza, za vzdelávaním dochádzajú žiaci do neďalekého mesta Vráble. Stredoškolské vzdelanie získavajú študenti v okolitých mestách.

V roku 1997 došlo k dobudovaniu kultúrneho domu do dnešnej podoby, ktorý slúži na kultúrne akcie usporiadané obcou (zábava, ples, diskotéka, stretnutie s dôchodcami) a na prenájom pre iné subjekty k usporiadaniu jednorazových kultúrno-spoločenských akcií. Kultúrny dom je využívaný občanmi na usporiadanie rodinných udalostí (svadba, životné jubileum, kar).

V budove bývalej základnej školy sídli obecná knižnica, v ktorej sa nachádza 4000 zväzkov kníh.

V obci sa nachádza i športový areál. Športový areál bol vybudovaný v r. 1977, keď bol futbal v obci na vrchole. Ihrisko tiež slúži na spoločenské podujatia organizované obcou (športový deň, súťaže, posedenia pri táboráku a pod.).

V obci stojí barokový kostol z roku 1722, opravili ho v roku 1933. V chráme je hlavný oltár s obrazom všetkých svätých zo začiatku 18. storočia.

Obecný úrad s matrikou reprezentuje administratívne zariadenia.

- **Technická infraštruktúra**

Od roku 1998 je celá obec splynofikovaná, avšak množstvo obyvateľov sa vracia ku kúreniu pevným palivom, ktorého cena začína byť finančne menej náročná. Verejný vodovod bol dokončený v roku 2000. Obec je pripojená na telefónnu sieť. Televízne vysielanie zabezpečuje vykryvač, ktorý prijíma signál niekoľkých TV staníc. Obec má verejné osvetlenie a miestny rozhlas.

V obci Paňa nie je vybudovaná kanalizačná sieť, a tak sú splaškové vody odvádzané do žump, z ktorých však mnohé nevyhovujú platným predpisom a STN.

Firma Vepos, s. r. o. sídliaca vo Vrábľoch pravidelne zabezpečuje zber odpadkov z obce. Jedenkrát mesačne sa v obci organizuje zber plastových fliaš a skla. V roku 2008 vyprodukovala obec 97,9 ton komunálneho odpadu, z ktorého následne zneškodnila 90 ton. Na stav komunálneho odpadu poukazuje tabuľka 8.

Tab. 8: Stav komunálneho odpadu k 31. 12. 2008

Komunálny odpad	Množstvo odpadu v tonách
Množstvo komunálneho odpadu v tonách	97,9
Využívaný komunálny odpad v tonách	7,4
Zneškodňovaný komunálny odpad v tonách	90,0

Zdroj: Štatistický úrad SR

Vo vzdialenosti cca 20 km od katastrálneho územia obce Paňa sa nachádza jadrová elektráreň Mochovce, v dôsledku čoho musí byť zabezpečená ochrana obyvateľstva v súlade s platnou legislatívou.

Obyvatelia bývajú prevažne v rodinných domoch, no v obci sa nachádza aj jeden bytový dom, v ktorom býva 10 obyvateľov.

Paňa je priestorovo naviazaná na komunikáciu E 51 v smere Vráble – Nitra, napájajúcu sa pred mestom Nitra na komunikáciu E 571. Obcou neprechádza železničná

trať. Preprava osôb z obce do susedných obcí je zabezpečovaná autobusovou dopravou, ktorú zabezpečuje spoločnosť Veolia Nitra. Najbližšie dopravné napojenie na diaľkovú hromadnú dopravu SAD je v okresnom meste Nitra vzdialenom 19 km. V obci sa nachádzajú dve autobusové zastávky. Za obecným úradom je vybudované parkovisko pre osobné autá.

4.2.6 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
• priaznivá geografická poloha vzhľadom na póly rastu- Vráble, Nitra • vhodné prírodné podmienky a kvalitné pôdy pre rozvoj poľnohospodárskej výroby • kvalita životného prostredia • pozitívne migračné saldo • existencia predškolského zariadenia a športového areálu • nízka miera nezamestnanosti	• dlhodobý negatívny prirodzený prírastok • chýbajúce sociálne služby v obci • neprítomnosť stravovacieho zariadenia v obci • neprítomnosť pošty a domu smútku • zlý technický stav ciest a chodníkov v obci • absencia kanalizácie a čističky odpadových vôd • absencia krajinskej zelene • nepostačujúci počet finančných prostriedkov miestnej samosprávy
Príležitosti	Ohrozenia
• realizácia kultúrnych a športových aktivít a následné pozdvihnutie života v obci • výstavba domov pre mladé rodiny • aktívnejšie zapájanie mladých ľudí do života obce • získavanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov • pomoc začínajúcim malým a stredným podnikateľom • rekonštrukcia obecných ciest a chodníkov	• nedostatočná angažovanosť mladých ľudí v obci • nevytvorenie bytových príležitostí pre mladé rodiny • odchod mladých rodín z obce a následné prestarnutie obyvateľstva • legislatívne zmeny vo financovaní samosprávy • možná absencia dotácií z národných a európskych fondov pre rozvoj vidieka

4.3 Komparácia obcí Lúčnica nad Žitavou a Paňa

Cieľom bakalárskej práce bolo zhodnotenie rozvojových faktorov vybraných obcí Lúčnica nad Žitavou a Paňa. Zameriavali sme sa na endogénne rozvojové faktory- prírodný potenciál, demografiu, ekonomické činnosti a infraštruktúru.

Obce sú situované v relatívne tesnej blízkosti, ich prírodný potenciál je veľmi podobný. Obe obce sa nachádzajú v Žitavskej pahorkatine, v približne rovnakej nadmorskej výške, v teplej klimatickej oblasti. Prevahu majú úrodné pôdy černoziemného a hnedozemného typu, na ktorých prebieha intenzívna poľnohospodárska výroba.

Obec Lúčnica nad Žitavou je rozlohou o 83,77 ha väčšia ako obec Paňa. V roku 2008 bývalo v Lúčnici nad Žitavou o 622 obyvateľov viac ako v obci Paňa. V ostatných demografických ukazovateľoch vykazujú sledované obce podobné hodnoty bez výrazných výkyvov.

V obci Lúčnica nad Žitavou pôsobí o 21 ekonomických subjektov viac ako v obci Paňa a ekonomická základňa obce je diverzifikovanejšia.

V roku 2008 hospodárila samospráva obce Lúčnica nad Žitavou s príjmami o 70 453,64 € vyššími ako samospráva obce Paňa. Výdavky obce Lúčnica nad Žitavou boli v roku 2008 o 112 486,43 € vyššie ako výdavky druhej sledovanej obce. Zaujímavosťou je, že finančná sila obce Paňa bola v roku 2008 o 352 € vyššia ako finančná sila obce Lúčnica nad Žitavou.

Z hľadiska vybavenosti obcí zariadeniami technickej infraštruktúry možno konštatovať, že obce majú 100% napojenosť na verejný vodovod a rozvodnú sieť plynu. V Lúčnici nad Žitavou momentálne prebieha dobudovanie verejnej kanalizácie, ktorá však absentuje v obci Paňa.

Existencia lekárne a zdravotníckeho strediska absentuje u oboch sledovaných obcí. Lúčnica nad Žitavou je vybavená poštou, knižnicou, predajňou potravinárskeho i nepotravinárskeho tovaru. V obci Paňa sa naopak nenachádza pošta ani predajňa nepotravinárskeho tovaru.

Zo školských zariadení sa v oboch obciach nachádza materská škola. V Lúčnici nad Žitavou funguje aj neplnoorganizovaná základná škola, ktorá však absentuje v obci Paňa.

Na základe analýzy vo vybraných obciach možno konštatovať, že rozvojové faktory obce Lúčnica nad Žitavou a Paňa sú až na malé výnimky podobné.

Tab. 9: Komparácia obcí Lúčnica nad Žitavou a Paňa

	Lúčnica nad Žitavou	Paňa
Demografia		
Počet obyvateľov v r. 2008	948	326
Počet obyvateľov v produkt. veku v % v r. 2008	56,64	54,60
Prirodzený prírastok v r. 2008	-4	-2
Migračné saldo v r. 2008	6	7
Celkový prírastok v r. 2008	2	5
Počet ekon. subjektov pôsobiach v obci	33	12
Finačné prostriedky		
Obecné príjmy v r. 2008 v €	282 274,45	211 820,81
Obecné výdavky v r. 2008 v €	279 713,17	167 226,74
Finančná sila obce v r. 2008 v €	297,76	649,76
Tecnická vybavenosť		
Verejný vodovod- napojenosť v %	100	100
Verejná kanalizácia- napojenosť v %	80	0
Rozvodná sieť plynu- napojenosť v %	100	100
Služby		
Lekárneň	Nie	Nie
Zdravotnícke stredisko	Nie	Nie
Pošta	Áno	Nie
Knižnica	Áno	Áno
Predajňa potravinárskeho tovaru	Áno	Áno
Predajňa nepotravinárskeho tovaru	Áno	Nie
Školské zariadenia		
Materská škola	Áno	Áno
Základná škola	Áno	Nie

5 Návrhy na využitie výsledkov

Na základe analýzy rozvojových faktorov navrhujeme v obciach nasledovné opatrenia:

- podpora individuálnej bytovej výstavby vyčlenením stavebných pozemkov pre výstavbu rodinných domov a prilákanie mladých ľudí do oboch obcí,
- zvýšenie úrovne technickej a environmentálnej infraštruktúry - zlepšenie technického stavu miestnych komunikácií, dobudovanie chodníkov pre chodcov, podpora parkovacích miest pri objektoch občianskej vybavenosti, vybudovanie verejných priestranstiev a zelene, vybudovanie kanalizácie a čističky odpadových vôd v obci Paňa,
- zvýšenie úrovne sociálnej infraštruktúry - zriadenie klubu dôchodcov, resp. opatrovateľskej služby pre starších občanov, vybudovanie detských ihrísk a klubovne pre mládež, dobudovanie a rekonštrukcia kultúrneho domu v oboch obciach, zabezpečenie vybudovania ordinácie praktického lekára a lekárne v obci Lúčnica nad Žitavou, vybudovanie domu smútku a pošty v obci Paňa,
- rekonštrukcia kultúrnych a historických pamiatok v obci Lúčnica nad Žitavou v spolupráci s Pamiatkovým úradom a následné využívanie týchto objektov na realizáciu kultúrno - spoločenských akcií organizovaných obcou,
- rozvoj cestovného ruchu - tvorba informačného systému obcí – smerovníky a informačné tabule, budovanie cyklotrasy,
- zlepšenie informovanosti, zefektívnenie komunikácie a spolupráce medzi samosprávou obce a občanmi, zvýšenie angažovanosti mladých ľudí do života obce, zlepšenie spolupráce so susednými obcami - realizácia spoločných projektov, investičných zámerov, výmena informácií, dopĺňanie služieb, spoločné miestne marketingové aktivity, zvýšenie propagácie potenciálu obcí,
- rozvoj miestnych podnikateľských aktivít posilnením činností súvisiacich s tradičnými vidieckymi aktivitami- rozvoj agroturistiky, budovanie vínnej cesty, podpora projektov na získanie dotácií a grantov pre podnikateľské subjekty.

Záver

Cieľom bakalárskej práce bola analýza endogénnych rozvojových faktorov vo vybraných obciach. Predmetom analýzy boli obce Lúčnica nad Žitavou a Paňa situované v okrese Nitra.

Z hľadiska počtu obyvateľov zaraďujeme obec Lúčnica nad Žitavou k stredne veľkým obciam a obec Paňa k malým obciam. Jedným z rozhodujúcich faktorov, ktoré ovplyvňujú rozvoj obcí je obyvateľstvo. Pre priaznivý rozvoj obcí je dôležitá nielen dostupnosť finančných prostriedkov, ale aj pozitívny demografický vývoj. Záporný prirodzený prírastok, nepriaznivé migračné saldo, ale aj vysoký počet obyvateľov v poproduktívnom veku svedčia o tom, že sledované obce sužujú podobné problémy ako prevažnú časť slovenského vidieka. Vzhľadom na to, že v oboch obciach prevláda poproduktívna zložka nad predproduktívnou zložkou populácie, je veľmi dôležité zamedziť odlivu mladej generácie z oboch obcí. Malo by sa to riešiť najmä podporou ekonomických aktivít a diverzifikáciou ekonomickej základne, ale i vytváraním bytových podmienok pre danú zložku obyvateľstva.

Jednou z možností, ako zvýšiť atraktivitu územia a kvalitu života v sledovaných vidieckych obciach, je rozvoj miestnych podnikateľských činností súvisiacich s tradičnými vidieckymi aktivitami, spolupráca obcí v rámci mikroregiónu, či spolupráca odborníkov smerovaná k zachovaniu kultúrnej kontinuity, tradícií a charakteristického vzhľadu vidieckeho sídla a krajiny. Ďalšou možnosťou je zvyšovanie životnej úrovne obyvateľov oboch obcí dobudovaním zariadení sociálnej a technickej infraštruktúry, vytvorením trvalo udržateľnej kvality životného prostredia a zvyšovaním životného štandardu s dôrazom na zachovávanie vidieckych tradícií.

V uplynulých rokoch sa na územnú správu presunulo množstvo kompetencií, ktoré priniesol decentralizačný proces reformy verejnej správy. Koordinovaný a trvalý rast hospodárskeho a sociálneho potenciálu územia vyžaduje racionálne plánovanie a programovanie, ktoré majú vo svojich rukách najmä predstavitelia územných samospráv.

Základom rozvoja každej obce je dostatok finančných prostriedkov, čo však mnohokrát predstavuje hlavný problém stagnujúceho rozvoja sledovaných obcí. Obe obce sú situované v relatívne výhodnej polohe k pólom rastu, disponujú priaznivými prírodnými i klimatickými podmienkami, a preto je na každej z nich, ako dokáže rozvojový potenciál využiť pre svoj budúci hospodársky rast.

Zoznam použitej literatúry

- 1) BANDLEROVÁ, A. - MARIŠOVÁ, E. 2000. Legal regulations to agricultural land in Slovakia and their influence on rural developement. In: *BROWN. D.*, 2000.
- 2) BELAJOVÁ, A. 1999. Podmienky pre rozvoj vidieka. In: *Medzinárodné vedecké dni 1999. Zborník vedeckých príspevkov. V. sekcia- Rozvoj vidieka a obcí*. Nitra: SPU, 1999. s. 154- 150. ISBN 80- 7137- 661- 2.
- 3) BELAJOVÁ, A. - FÁZIKOVÁ, M. 2005. *Regionálna ekonomika*. Nitra: SPU Nitra, 2005. 254 s. ISBN 80-8069-513-X.
- 4) BERČÍK, P. 1998. *Financovanie miestnych samospráv v Slovenskej republike*. Bratislava: LSGAC, EF UMB Banská Bystrica, 1998. 131 s. ISBN 80- 8055- 109-X.
- 5) BEZÁKOVÁ, L. 1995. Obecné zriadenie. In *Právo pre PEF*, Nitra, 1995. 57 s.
- 6) BODNÁROVÁ, B. 1999. Investičné aktivity v obciach a mestách vo volebnom období 1994- 1998. In *Obecné noviny*, roč. 9, 1999, č. 28 a 29.
- 7) BUČEK, M. a kol. 2006. *Regionálny rozvoj- novšie teoretické koncepcie*. 1. vyd. Bratislava: EU 2006. 270 s. ISBN 80-225-2151-5.
- 8) DUBECOVÁ, I. 2000. *Regionálne analýzy a plánovanie. Vybrané kapitoly*. Nitra: SPU v Nitre, 2000. 129. s. ISBN 80-7137-805-4.
- 9) FALŤAN, Ľ. - PAŠIAK, J. 2004. *Regionálny rozvoj Slovenska- východiská a súčasný stav*. Bratislava, 2004. 88 s. ISBN 80-85544-35-0.
- 10) FÁZIKOVÁ, M. – NOVOTNÝ - MLYNARČÍK, K. - LACINA, P: 2000. Typológia vidieckych regiónov ako nástroj politiky rozvoja vidieka. In: *Medzinárodné vedecké dni 2000. Zborník vedeckých prác z medzinárodných vedeckých dní*. Nitra. Nitra: SPU, 2000, s. 52- 63. ISBN 80- 7137- 718- X.
- 11) FÁZIKOVÁ, M. - STEHLÍKOVÁ, B. - LACINA, P. 1999. Základná typológia vidieckych obcí v SR z hľadiska demografického vývoja. In: *Zemědělská ekonomika*. Praha. 1999, č. 45, s. 85- 90, ISSN 0139- 570- X.
- 12) GECÍKOVÁ, I. 2000. *Regionálna analýza a plánovanie*. Nitra: SPU v Nitre, 2000. 129 s. ISBN 80-7137-805-4.
- 13) HAMALOVÁ, M. a kol. 1996. *Priestorová ekonomika*. Bratislava: Ekonóm, 1996. 144 s. ISBN 80-225-0671-4.

-
- 14) HAMALOVÁ, M. a kol. 1995. *Ekonomika miest a obcí*. 1. vyd. Bratislava: EU, 1995. 158 s. ISBN 80-225-0610-9.
 - 15) KLANK, L. 2000. Resources of rural development- the role of rural finance. In *Rural development in central and eastern Europe*. Nitra: SPU, 2000.
 - 16) LACINA, P. 2002. Súčasný problémy rozvoja vidieckeho priestoru. In *Zborník referátov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Vidiek- šanca pre rozvoj IV. 2002. s. 78- 82. ISBN 80-8069-269-6.
 - 17) MACHAJOVÁ, J. et. al. 2000. *Občan a verejná správa*. Bratislava: Nadácia Občan a Demokracia, 328 s. ISBN: 80- 968528- 0- 9.
 - 18) MAIER, G. - TÖDLING, F. 1997. *Regionálna a urbanistická ekonomika 2*. Elita. Bratislava: 1997. ISBN 80-8044-049-2.
 - 19) MORAVČÍKOVÁ, D. - KUČÍRKOVÁ, D. 2007. *Rurálna sociológia*. Nitra: SPU, ISBN 978- 80- 8069- 982- 6.
 - 20) OTTOVÁ, E. 2000. *Postavenie obce v rámci verejnej správy*. Bratislava: ACTA Facultatis IURIDACAE XX, 2000. s. 73- 75. ISBN 80-223-1505-2.
 - 21) PAPCUNOVÁ, V. - GECÍKOVÁ, I. 2007. *Návody na cvičenia z regionálnej ekonomiky*. Nitra: SPU, 2007. 73 s. ISBN 978- 80- 8069- 848- 5.
 - 22) Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Lúčnica nad Žitavou.
 - 23) Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Paňa.
 - 24) TVRDOŇ, J. – HAMALOVÁ, M. – ŽÁRSKA, E. 1995. *Regionálny rozvoj*. Bratislava: Ekonóm, 1995. 180 s. ISBN 80-225-0671-0.
 - 25) TVRDNOŇOVÁ, J. 2000. Možnosti a príležitosti malého a stredného podnikania na vidieku. In: *Obecné noviny*, č. 41/1997.
 - 26) WOZNIAK, M. - GÓRA, R. 2000. Infrastructure and balanced development of rural areas (on the example of the Beiszcady area). In: *Medzinárodné vedecké dni 2000: Zborník vedeckých prác z medzinárodných vedeckých dní*. Nitra: SPU, 2000, s. 91- 97. ISBN 80- 7137- 718- X.
 - 27) Zákon o obecnom zriadení - Zákon č. 369/1990 Z z.
 - 28) Zákon č. 503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja so zapracovanou novelou (zákon č. 351/2004 Z.z.).
 - 29) ŽÁRSKA, E. a kol. 1999. *Ekonomika územnej verejnej správy*. Vybrané kapitoly. Bratislava: EU, 1999. 218 s. ISBN 80-225-1117-X.
-